

Cultuurbeleidsplan en Bibliotheekbeleidsplan 2026 - 2031

Inhoud

Inhoud

VOORWOORD.....	5
1. VISIE: EEN GEÏNTEGREERD CULTUURBELEID	6
1.1. Intro	6
1.2. De drie partners in cultuur: samen sterker.....	6
1.2.1. Dienst Vrije Tijd.....	7
1.2.2. Bib Sophia.....	8
1.2.3. De Kriekelaar	9
2. SCHAARBEEKSE REALITEIT ALS VOEDINGSBODEM VOOR ONZE STRATEGISCHE KEUZES	1
2.1. Intro	1
2.1.1. Minderheden maken de grootstad	1
2.1.2. Lappendeken	1
2.1.3. Nood aan veiligheid	1
2.2. Socio-demografische uitdagingen	2
2.2.1. Demografie en Sociaal-Economische Context	2
2.2.2. Veiligheid en Leefbaarheid	2
2.2.3. Digitale kloof.....	3
2.2.4. Kinderen, Jongeren en Onderwijs	3
2.2.5. Gender en Inclusie	3
2.2.6. Klimaat, milieu en mobiliteit	3
2.3. Uitdagingen als uitgangspunt voor bevragingen.....	4
2.4. Schaarbeekse context en bredere uitdagingen.....	4
2.4.1. Het Nederlandstalige netwerk draait op volle toeren.....	4
2.4.2. Een volwaardige Nederlandstalige jeugddienst.....	5
2.4.3. Uitbreiding Nederlandstalig Onderwijs	6
2.4.4. Schaarbeek: hip én volks.....	6
2.4.5. SKA, een nieuw gemeentelijk sociocultureel centrum.....	7
2.5. Bredere Brusselse en maatschappelijke uitdagingen.....	7
2.5.1. Toenemende polarisatie.....	7
2.5.2. Digitale uitdagingen	7
2.5.3. Meer mentale gezondheidsproblemen.....	8
3. VIER CENTRALE AMBITIES ALS STRATEGIE	9
3.1. Schaarbeek Verwelkomt – geniet van een gastvrije gemeente met toegankelijke werkingen	10
3.1.1. Toegankelijkheid verbeteren en inclusie verhogen	10
3.1.2. Ontmoeting faciliteren en betrokkenheid verhogen	10

3.1.3.	Nederlands en meertaligheid doelgericht inzetten	10
3.1.4.	(Semi-)openbare ruimte als inclusieve plek.....	10
3.2.	Schaarbeek Schittert – ontdek en beleef cultuur bij jou om de hoek	1
3.2.1.	Bijzondere plekken ontsluiten en nieuwe hotspots betrekken	1
3.2.2.	Lokaal talent versterken.....	1
3.2.3.	Muziek als motor voor verbinding.....	1
3.2.4.	Nabijheid vergroten en culturele participatie bevorderen	1
3.3.	Schaarbeek Verbindt – we zijn bondgenoten met gedeelde verantwoordelijkheid.....	2
3.3.1.	Netwerken onderhouden en stimuleren	2
3.3.2.	Ruimtes en infrastructuur gedeeld inzetten.....	2
3.3.3.	Botom-up initiatieven stimuleren.....	2
3.3.4.	Als bondgenoten schrijven we samen ons verhaal	2
3.4.	Schaarbeek Koestert – verhoog je levenskwaliteit en ontplooi jezelf.....	3
3.4.1.	Inspelen op maatschappelijke thema's en politiserend werken.....	3
3.4.2.	Digitale toegankelijkheid en veerkracht vergroten	3
3.4.3.	Levenslang leren en competenties ontwikkelen	3
4.	SYNERGIE MET ANDERE BELEIDSPANNEN	4
4.1.	Meerjarenplan 2022-2026 VGC.....	4
4.2.	Bestuursakkoord Schaarbeek.....	4
4.3.	Brede Schoolbeleid	5
4.4.	Collectieplan Bib Sophia	5
5.	PARTICIPATIE	6
5.1.	Breed participatietraject.....	6
5.2.	Doorlopende participatie.....	6
5.3.	Geformaliseerde participatie.....	7
5.3.1.	Adviesraad Cultuur & Bib	7
5.3.2.	Betrekken van het Bestuursorgaan van De Kriekelaar en de AV.....	8
5.3.3.	Bekendmaken van het nieuwe beleidsplan aan de Schaarbekenaar.....	8
6.	VAN STRATEGIE NAAR ACTIE	9
6.1.	Schaarbeek verwelkomt	9
6.1.1.	Toegankelijkheid verbeteren en inclusie verhogen.....	9
	<i>Tienerhoek en participatie (2026)</i>	9
6.1.2.	Ontmoeting faciliteren en betrokkenheid verhogen.....	10
6.1.3.	Nederlands en meertaligheid doelgericht inzetten	10
6.1.4.	(Semi) openbare ruimte als inclusieve plek.....	12
6.2.	Schaarbeek schittert	12
6.2.1.	Bijzondere plekken ontsluiten en nieuwe hotspots betrekken	12
6.2.2.	Lokaal talent versterken.....	13
6.2.3.	Muziek als motor voor verbinding	14
6.2.4.	Nabijheid vergroten en culturele participatie bevorderen.....	14
6.3.	Schaarbeek Verbindt.....	15

6.3.1. Netwerken onderhouden en stimuleren.....	15
6.3.2. Ruimtes en infrastructuur gedeeld inzetten.....	16
6.3.3. Bottom-up initiatieven stimuleren.....	16
6.3.4. Als bondgenoten schrijven we samen ons verhaal.....	17
6.4. Schaarbeek koestert	17
6.4.1. Inspelen op maatschappelijke thema's en politiseren werken.....	17
6.4.2. Digitale toegankelijkheid en veerkracht vergroten.....	18
6.4.3. Levenslang leren en competenties ontwikkelen.....	19
7. BIJLAGE COLLECTIEBELEID	20
VISIE OP DE WERKING VAN DE NEDERLANDSTALIGE BIBLIOTHEEK	21
AANPAK VAN HET COLLECTIEBELEID.....	23
Collectieprofielen als werk- en reflectie-instrument.....	23
Missiegedreven collectievorming.....	23
Cijfers als basis voor jaarlijkse bijsturing	23
Jaarlijks actieplan als bewuste methodiek	24
Evaluatie en verfijning van de collectieprofielen.....	24
Een gedeelde verantwoordelijkheid binnen het team	24
ACTIEPLAN COLLECTIE BIB SOPHIA – 2026.....	25
Overkoepelende collectiedoelstellingen 2026	25
Actieplan per collectiecluster.....	25
Slot: focus en keuzes	33

VOORWOORD

Schaarbeek bruist — en dat voel je in dit nieuwe Cultuurbeleidsplan 2026–2031.

We schreven dit plan samen met onze Nederlandstalige cultuurpartners: de Dienst Vrije Tijd – Cultuur & Jeugd, Bib Sophia en De Kriekelaar. Het kwam tot stand via dialoog met Schaarbekenaren, verenigingen, scholen, sociaal-culturele organisaties en vele andere partners.

Het is geworteld in de realiteit van onze wijken en draagt tegelijk een sterke ambitie: cultuur die nabij is, levenskwaliteit verhoogt en mensen verbindt.

Cultuur leeft voor ons overal: in pleinen en parken, in Bib Sophia, De Kriekelaar, in cafés, klaslokalen, woonzorgcentra en op stoepen waar buurtbewoners elkaar ontmoeten. Cultuur slaat bruggen tussen generaties, burens en gemeenschappen. Daarom kiezen we voor cultuur die naar buiten komt, zichtbaar is en mensen uitnodigt om mee te doen.

Want als de voorbije jaren iets duidelijk gemaakt hebben, dan wel dit: cultuur werkt het best wanneer ze dichtbij is.

We bouwen mee aan een warme, zorgzame en dynamische gemeente. Dat doen we in samenwerking met partners uit alle wijken, met onderwijs, zorg en andere gemeentediensten- én met de Franstalige cultuurspelers.

Schaarbeek is een jonge gemeente. Kinderen en jongeren krijgen een stem en een plaats in ons aanbod. We creëren plekken waar ze kunnen spelen, hun talenten ontdekken, experimenteren en mee vorm geven aan ons cultuurbeleid. Zo bouwen we verder aan een stad op kindermaat.

Schaarbeek is een superdiverse gemeente. Daarom stappen we af van de klassieke doelgroepenbenadering en kiezen we voor een meer intersectionele aanpak. Zo zien we mensen in al hun lagen en identiteiten, en bouwen we een inclusiever cultuurbeleid dat niemand mist en iedereen meeneemt.

Participatie blijft essentieel. Niet alleen bij de opmaak van dit plan, maar ook bij de uitvoering. We maken cultuur voor, door én met Schaarbekenaren. We blijven ruimte geven aan bottom-up ideeën en versterken de samenwerking met verenigingen, buurtcomités, kunstenaars en geëngageerde inwoners.

Dit plan bouwt voort op wat sterk is, en opent tegelijk de deuren naar nieuwe projecten, nieuwe partnerschappen en nieuwe plekken van ontmoeting.

Dank aan iedereen die meeschreef, meedacht en mee droomde. Samen bouwen we aan een Schaarbeek dat verwelkomt, verbindt en doet groeien.

Gudrun Willems

Schepen van Openbare ruimte, Nederlandstalig onderwijs, jeugd- en cultuurbeleid Gemeente Schaarbeek

1. VISIE: EEN GEÏNTEGREERD CULTUURBELEID

1.1. Intro

In 2002 besliste de gemeente Schaarbeek om in te stappen in het Decreet betreffende het Lokaal Cultuurbeleid. Daarin wordt bepaald dat elke gemeente een cultuurbeleidsplan kan opmaken, waarbij de dienst cultuur, de bibliotheek en het gemeenschapscentrum geprivilegieerde partners zijn. De gemeente kon hiervoor een cultuurbeleidscoördinator aanwerven met subsidies van de Vlaamse Gemeenschap. Intussen zijn we in Schaarbeek reeds aan ons vijfde cultuurbeleidsplan toe (2026-2031). We stappen met dit plan vanaf 2027 mee in het Decreet Bovenlokaal.

De beroepskrachten van de drie decretale partners (Dienst Vrije Tijd – Nederlandse Cultuur & Jeugd, Bib Sophia en De Kriekelaar) vormen samen met de cultuurbeleidscoördinator de spil voor de uitvoering van het lokale cultuurbeleid. Zij onderschrijven samen de gemeenschappelijke ambities.

Om deze geïntegreerde werking nog verder door te trekken kozen we voor de nieuwe beleidsperiode voor een samensmelting van de Adviesraad Cultuur en de Bibraad tot één geïntegreerde raad: de Adviesraad Cultuur & Bib. Er zetelt een afgevaardigde van het bestuursorgaan van het gemeenschapscentrum in de raad om de connectie tussen de drie partners te verzekeren. Deze raad zal naast formele advisering ook ruimte bieden voor momenten van reflectie en netwerken.

1.2. De drie partners in cultuur: samen sterker

De Kriekelaar, Bib Sophia en de dienst Vrije Tijd – Cultuur & Jeugd delen een gemeenschappelijke grond:

- Een warm onthaal, gewoon zijn zonder moeten en een plek waar je je burens tegen het lijf loopt: ontmoeting zit in het hart van elke werking
- Daar waar mensen al zijn, waar ze zich thuis voelen, daar maken we cultuur. Cultuur dicht bij de mensen, als onderdeel van het leven
- Wie zich thuis voelt, krijgt ook zin om mee vorm te geven. Daarom bepalen lokale bondgenoten mee wat er gebeurt. We hebben oog voor wat vertrouwd is én voor stemmen die minder gehoord worden, zodat ons aanbod de meerstemmigheid van de samenleving weerspiegelt
- Stedelingen hebben nood aan meer oppervlakte voor creatie en samen zijn. Onze ruimte delen met anderen is vanzelfsprekend

De drie partners behouden naast wat hen verbindt elk hun eigen identiteit en aanpak. Vanuit hun eigen sterktes, kwaliteiten en netwerken werken zij samen aan de ambities van het cultuurbeleidsplan.

1.2.1. Dienst Vrije Tijd

Van Dienst Cultuur naar Dienst Vrije Tijd – Cultuur/Jeugd/Brede School: een frisse dynamiek met nieuwe mogelijkheden

Cultuur

Belevingscultuur op bijzondere plekken in Schaarbeek

Tijdens de voorbije beleidsperiode heeft de Dienst Nederlandse Cultuur zich verder verankerd als een sterke culturele speler in Schaarbeek. Onze werking bereikt een breed publiek, zowel binnen als buiten de gemeente. Dat doen we door bewust in te zetten op laagdrempelige initiatieven, zoals bijvoorbeeld de maandelijkse sing-along-avonden *Schaarbeekvoix*, én door de kaart te trekken van ontdekking en beleving met verrassende projecten op bijzondere en onverwachte locaties, zoals bijvoorbeeld *Viva Cinema*.

Samen met lokale en bovenlokale partners realiseerden we culturele hoogtepunten, waaronder de overzichtstentoonstelling *GAL TOTAL* en de festivals *Hommage aan Puccini* en *Musi'ici x Art Deco*, waar erfgoed en klassieke muziek elkaar ontmoetten.

Daarnaast bouwden we, in nauwe samenwerking met partners, aan een duurzaam muziekbeleid met uiteenlopende projecten onder de noemer *MUZIK1030*. Dit zorgde ervoor dat Schaarbeek werd opgemerkt als een inspirerende muziekgemeente, zowel in Brussel als in Vlaanderen.

Schaarbekenaar neemt eigenaarschap op

We werken intensief samen met burgers en lokale organisaties. Zo geven we samen vorm aan een uitgebreid activiteiten aanbod op Autoloze Zondag, intussen een vaste waarde in onze programmatie. Daarnaast lanceren we al enkele jaren een laagdrempelige projectoproep die burgers en organisaties mits een financieel duwtje in de rug stimuleert om verbindende en vernieuwende initiatieven te ontwikkelen, in lijn met de ambities van het cultuurbeleidsplan.

Cultuur dichtbij: extra aandacht voor derde leeftijd (60+)

Hoewel we een breed publiek blijven bedienen, besteden we sinds de coronacrisis extra aandacht aan oudere Schaarbekenaars. Er is een toegankelijk cultuuraanbod overdag en via artistieke interventies in woonzorgcentra, dienstencentra en rusthuizen versterken we ook daar de culturele participatie.

De komende jaren zullen we verder bouwen op deze fundamenten, maar zeker ook experimenteren met nieuwe inzichten en projecten, en samenwerkingen verder exploreren. We blijven daarbij vasthouden aan onze baseline: cultuur dicht bij de mensen brengen en de mensen dicht bij elkaar.

Fusie Diensten Cultuur en Jeugd

Maximale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren

In 2019 werd de Nederlandstalige Dienst Jonge Kind en Jeugd opgericht, met als doel ook aan Nederlandstalige zijde een kwalitatief aanbod voor 26-jarigen uit te bouwen en te ondersteunen. Wat

startte als een éénmansdienst groeide in 2024 uit tot een versterkt team met drie brede-schoolcoördinatoren. Vandaag is er een duidelijk aanspreekpunt voor organisaties, ouders en jongeren, en wordt op elke Nederlandstalige basisschool ingezet op maximale ontwikkelings- en leerkansen voor elk kind.

Team Jeugd bracht een frisse dynamiek binnen de organisatie. Hun inzichten en netwerken vormen een waardevolle aanvulling op de bestaande expertise. Zowel de jeugdconsulent als de brede-schoolwerking leverden input voor het nieuwe cultuurbeleidsplan en zullen ook actief meewerken aan de uitvoering ervan.

Midden 2025 werden de drie diensten, die al informeel samenwerkten, samengebracht in één nieuwe dienst Nederlandstalige Vrije Tijd. Daarmee werd de strategische en operationele synergie formeel verankerd. In de komende jaren bouwen we verder aan deze sterke en complementaire samenwerking.

Als gevolg van de fusie maken de acties van de jeugdconsulent ook deel uit van dit geïntegreerd plan.

1.2.2. Bib Sophia

Een derde plek, een leerplek, een meerstemmige plek

Bib Sophia heeft de voorbije jaren een evolutie doorgemaakt en staat er opnieuw als een sterke buurtbibliotheek met vaste openingsuren en een mooie werking. Wat onveranderd bleef, is onze overtuiging: Bib Sophia wil een laagdrempelige huiskamer zijn waar elke burger warm onthaald wordt. Die missie is en blijft onze leidraad. Wat wél evolueerde, is de manier waarop we ze vandaag concreet invullen, in een gemeente en samenleving die voortdurend in beweging zijn.

De bibliotheek als plek om thuis te komen

In deze beleidsperiode bouwen we verder aan Bib Sophia als een derde plek waar mensen zich thuis voelen. Een plek waar je tot rust kan komen, anderen kan ontmoeten en gewoon mag zijn. Dat doen we heel tastbaar: met gratis lidmaatschap voor het Nederlandstalig netwerk van Brusselse bibliotheken, gratis thee en koffie, vrij gebruik van computers en aandacht voor meertaligheid. Ook onze inrichting draagt daartoe bij: warm, uitnodigend en gezellig. We verlagen drempels door ruime openingsuren, duidelijke signalisatie en door aanwezig te zijn buiten de muren van de bibliotheek, dicht bij de mensen.

Kansen om te leren en zich te ontwikkelen

Leesbevordering en ontwikkelingskansen aanbieden blijven essentiële pijlers van onze werking. De realiteit is duidelijk: de leesvaardigheid van kinderen en jongeren staat onder druk. Daarom zetten we sterk in op lezen in alle levensfasen, van de allerkleinsten tot volwassenen. Ook baby's vroeg in contact brengen met boeken en verhalen maakt een verschil. In een gewest als Brussel, met veel nieuwkomers, laaggeletterden en mensen met beperkte digitale vaardigheden, neemt Bib Sophia haar rol op als oefenplek voor Nederlands, als partner in NT2 en als hefboom voor digitale inclusie. Deze inspanningen krijgen in deze beleidsperiode meer ruimte dan vroeger.

Ruimte voor superdiversiteit

Daarnaast is Bib Sophia ook een (culturele) plek waar verschillende stemmen samenkomen. We maken bewust ruimte voor zowel het vertrouwde als het minder hoorbare. We streven naar een aanbod en werking die diversiteit weerspiegelt. We streven naar een inclusief aanbod waarin elke Schaarbekenaar zich herkent. We geloven in een bibliotheek die niet alleen vóór, maar ook mét haar publiek werkt.

Initiatieven van bezoekers krijgen daarom een plaats en worden actief aangemoedigd en ondersteund.

Collectie die meegroeit met het publiek

Onze collectie groeit mee met die visie. Ze wordt zorgvuldig samengesteld met oog voor meerstemmigheid en maatschappelijke context. Het dekolonisatietraject van de afgelopen beleidsperiode helpt ons om kritisch te blijven kijken en bewuste keuzes te maken. We communiceren transparant over ons collectiebeleid en werken samen met vrijwilligers die mee hun kennis en perspectieven inbrengen.

Met dit beleidsplan kijken we niet alleen terug op wat we hebben opgebouwd, maar vooral vooruit. Bib Sophia wil ook de komende jaren een warme, open en relevante plek blijven, waar mensen elkaar vinden, zich ontwikkelen en zich welkom voelen.

1.2.3. De Kriekelaar

Meegroeien met de stad en met de mensen die haar elke dag opnieuw vormgeven

De voorbije jaren hebben we stap voor stap gebouwd aan een stevig fundament: projecten die mensen samenbrengen, partnerschappen die verdiepten en een team dat zich elke dag inzet voor een open en warme buurt. Die opgebouwde ervaring vormt vandaag het vertrekpunt voor een nieuwe beleidsperiode.

Een open huis in beweging van en voor iedereen

De Kriekelaar is in de eerste plaats een open huis voor mensen. Bezoekers, vrijwilligers en partners vormen het kloppend hart van onze werking. Ontmoeting, nabijheid en duurzame relaties blijken telkens opnieuw de motor van wat we doen. In een stedelijke context die voortdurend verandert, willen we die kern niet loslaten, maar net verder versterken. We blijven inzetten op culturele activiteiten, workshops, ontmoetingsmomenten, feesten en evenementen als plekken waar mensen elkaar vinden, zich welkom voelen en zich kunnen verbinden met de buurt en de stad.

Ook onze infrastructuur speelt hierin een belangrijke rol. De Kriekelaar is meer dan een gebouw: het is een gedeelde plek in de stad. Initiatieven zoals de Open Tuin, Dynamo en de speelwoensdagen tonen hoe fysieke ruimte kan uitgroeien tot sociale ruimte. In de komende periode zetten we deze lijn verder. We blijven ruimte delen, ruimte geven en ruimte maken voor nieuwe ideeën en initiatieven.

Het kompas van onze werking

Vier uitgangspunten geven richting aan onze dagelijkse praktijk en aan de manier waarop we samenwerken, programmeren en bijsturen. We blijven inzetten op duurzame samenwerking, over sectoren heen, met partners uit cultuur, welzijn en jeugd in Schaarbeek en Brussel. We maken van toegankelijkheid en inclusie een blijvend aandachtspunt door drempels te verlagen, actief te luisteren en nieuwe publieken te bereiken. We creëren ruimte voor experiment en vernieuwing, met aandacht voor leren uitproberen en bijsturen. En we nemen tijd voor reflectie en groei, via momenten van 'witruimte' om te evalueren, vooruit te kijken en onze werking verder te verdiepen.

Onze kracht ligt, meer dan ooit, in samen doen. We blijven vertrouwen op de inzet en de energie van vrijwilligers, partners en (buurt)bewoners. Vanuit die gedeelde kracht bouwen we verder aan wat ons uniek maakt: een gemeenschapscentrum met een open blik, dat meegroeit met de stad en met de mensen die haar elke dag opnieuw vormgeven.

2. SCHAARBEEKSE REALITEIT ALS VOEDINGSBODEM VOOR ONZE STRATEGISCHE KEUZES

2.1. Intro

2.1.1. Minderheden maken de grootstad

Schaarbeek is de tweede grootste gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en draagt alle kenmerken in zich van een grootstad.

Schaarbeek is een superdiverse gemeente, waarbij het niet enkel meer gaat om de etnisch-culturele diversiteit, die alleen maar is toegenomen, maar ook over de groeiende diversiteit binnen de diversiteit: de aanwezigheid van steeds meer landen van herkomst, talen, levensbeschouwingen, migratiemotieven, verblijfsstatuten, economische welvaart, opleidingsniveau, leeftijd etc. De verschillen zijn er niet enkel tussen gemeenschappen of landen van herkomst, maar ook binnen 'groepen' en tussen mensen van dezelfde origine. Iedereen maakt intussen deel uit van een 'minderheid'.

2.1.2. Lappendeken

Voor de komst van verschillende nieuwe horeca-gelegenheden in de buurt van het gemeentehuis, op het Colignonplein en op de Louis Bertrandlaan had Schaarbeek jarenlang geen echt "centrum". De gemeente blijft nog steeds eerder opgesplitst in een aantal verschillende wijken en buurten, straten soms, met elk een eigen gezicht en bewonersprofiel. De grenzen van de wijken en buurten liggen niet altijd geografisch vast, maar kunnen in sommige gevallen mee evolueren op het ritme van de gemeente zelf. Schaarbeek doet dan ook denken aan een lappendeken van verschillende wijken en plekken met elk een eigen kleur, een eigen textuur. Schaarbekenaren uit verschillende buurten hebben weinig contact met elkaar en voelen zich vaak meer verbonden met "hun" buurt dan met Schaarbeek als geheel.

Zo komt het ook dat in Schaarbeek arm en rijk naast elkaar leven. Het socio-economisch draagvlak van de bevolking is veel beperkter in het westelijke deel van de gemeente (Noordwijk, Brabantwijk). In de rest van de gemeente vindt men bewoners met een gemiddeld of hoog sociaal-economisch profiel, met residentiële wijken vooral in het gedeelte tussen het Josaphatpark en Evere (Terdelt, Bloemenwijk, Dailly, Meiser, Plasky, Linthout). Maar zelfs in wijken waar de gemiddelde inkomens hoger liggen, nemen tekenen van armoede toe.

2.1.3. Nood aan veiligheid

Daarnaast is er ook een groeiend onveiligheidsgevoel. In Brussel voelt 19 procent van de bevraagde inwoners zich vaak of altijd onveilig, tegenover 13 procent in Wallonië en 7 procent in Vlaanderen. Het onveiligheidsgevoel in Brussel is ook toegenomen: bij de vorige Veiligheidsmonitor in 2021 ging het nog om 16 procent. Dit onveiligheidsgevoel is in Schaarbeek grotendeels gelinkt aan de federale opvangcrisis en de humanitaire noodsituatie in de buurt rond het noordstation. De overheid slaagt er

niet in om de essentiële veiligheid van mensen die hun land ontvluchtten, buurtbewoners, pendelaars en bezoekers van de wijk te blijven garanderen. Burgers linken overlast in hun buurt steeds vaker aan drugsgebruik en drugshandel in het openbaar. Daarnaast horen we steeds vaker klachten van meisjes en vrouwen die zich niet veilig voelen in de publieke ruimte.

Hieronder gaan we wat dieper in op de Schaarbeekse realiteit waarin we dagelijks werken. Deze context bepaalt immers mee de strategische lijnen van het nieuwe Cultuurbeleidsplan.

2.2. Socio-demografische uitdagingen

2.2.1. Demografie en Sociaal-Economische Context

Schaarbeek telt 130.690 inwoners (11% van het Gewest) en is één van de jongste gemeenten (gemiddelde leeftijd 36 jaar). Het aandeel ouderen ligt lager dan het gewestelijk gemiddelde, maar de vergrijzing is in stijgende lijn in het ganse Gewest.

Superdiversiteit is een feit: 37% heeft geen Belgische nationaliteit, met sterke aanwezigheid van Turkse, Bulgaarse, Roemeense en Syrische gemeenschappen. De diversiteit reikt verder dan dat: 63% van de Schaarbeekse bevolking had een buitenlandse nationaliteit bij de geboorte, met een sterke vertegenwoordiging van Noord-Afrikaanse, Turkse en Subsahariaanse nationaliteiten, evenals nationaliteiten uit de oude en nieuwe EU-lidstaten.

Sociaal-economische kwetsbaarheid: mediaan inkomen ligt 8% lager dan het Gewest (mediaan inkomen Schaarbeek ligt rond €15000/jaar); 19% werkloosheid; 9% van de beroepsbevolking ontvangt een leefloon. Grote ongelijkheid tussen westelijke en oostelijke wijken.

Er zijn heel wat kwetsbare gezinnen: 1 op 5 kinderen groeit op bij een alleenstaande moeder; 1 op 4 in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. Kinderopvangcapaciteit is zeer beperkt. Bovendien voorspellen demografische prognoses tegen 2030 een toename met 12% van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar.

2.2.2. Veiligheid en Leefbaarheid

Er is een stijgend onveiligheidsgevoel, gelinkt aan vuil op straat, de schrijnende situatie van thuislozen in sommige buurten, openlijk druggebruik en gevaarlijk gedrag in het verkeer (auto's, steps).

In de openbare ruimte is er een tekort aan kwalitatieve groene zones (4 m²/inw. vs. 25 m² in Gewest). Bestaand groen wordt onvoldoende gevaloriseerd. Er is nood aan rust, stilte en aangename speel- en ontmoetingsplekken.

Armoede en Huisvesting zijn problematisch: armoede is zichtbaar toegenomen, ook in traditioneel "rijkere" buurten. Betaalbare huisvesting blijft een groot knelpunt; 10% van de gezinnen staat op de wachtlijst voor sociale woningen.

2.2.3. Digitale kloof

Een grote groep mist digitale vaardigheden en toegang tot internet/computer. Het gaat zowel om jongeren, personen uit de actieve bevolking en ouderen. Bij jongeren merken we verschillende tendensen: cyberpesten, overmatig schermgebruik en risico op fake news. Ouders hinken digitaal achterop om hun jongeren te beschermen.

2.2.4. Kinderen, Jongeren en Onderwijs

Leerachterstand treft bijna 1 op 4 jongeren; vooral jongens. Er is een tekort aan Nederlandstalige schoolplaatsen en activiteiten. Jongeren hebben beperkte actieradius en weinig vrijetijdsruimte.

Er is een steeds grotere diversiteit aan thuistalen door migratie en taalgemengde gezinnen. De helft van de Brusselaars jonger dan 25 groeit op in een twee- of meertalig gezin, terwijl het aandeel eentalig Franstalige gezinnen sterk is gedaald; Nederlands blijft aanwezig, meestal in combinatie met een andere taal. Meertaligheid reikt verder dan de twee officiële talen en leidt tot een divers, maar pragmatisch taalgebruik met lokale mengtalen die sterk door de buurt worden bepaald.

2.2.5. Gender en Inclusie

Meisjes en vrouwen voelen zich onveilig in de openbare ruimte en zijn minder actief op de arbeidsmarkt. Veel alleenstaande moeders dragen zware zorgtaken.

Superdiversiteit vraagt bredere inclusie. Er is niet enkel aandacht voor aNomst maar ook voor LGBTQIA+, mensen met een beperking, gender, ... Kortom alle vormen van discriminatie louter op basis van wie je bent en hoe je eruitziet.

2.2.6. Klimaat, milieu en mobiliteit

Klimatologische uitdagingen zoals hittegolven en wateroverlast worden steeds frequenter. Wateroverlast, hitte-stress en stedelijke hitte-eilanden treffen de dichtst bevolkte wijken waar de meest kwetsbare groepen wonen het hardste. Naast investeringen in duurzame oplossingen zoals ontharding, vergroening en regenwaterbeheer, moet er ook verder gezocht worden naar maatschappelijke oplossingen en veerkracht van het stedelijke weefsel.

58% van de Schaarbeekse gezinnen beschikt niet over een eigen wagen, maar luchtvervuiling (NO₂) en geluidshinder zijn hoog, vooral langs grote verkeersassen en in de meest dichtbevolkte buurten, zoals de Noordwijk. Het deelauto-aanbod is relatief goed.

Groene ruimte is schaars en de publieke ruimte is sterk overbelast, wat impact heeft op welzijn en gezondheid.

De ruimte voor actieve weggebruikers is de voorbije jaren sterk verbeterd, al blijft de nood hoog. Fietsvoorzieningen zijn verbeterd. Er zijn verschillende schoolstraten die ontmoeting mogelijk maken voor en na school.

2.3. Uitdagingen als uitgangspunt voor bevragingen

De partners Lokaal Cultuurbeleid (Dienst Vrije Tijd, Bib Sophia, De Kriekelaar) selecteerden een aantal opvallende thema's die naar boven kwamen uit de omgevingsanalyse. Aan de hand van gesprekken binnen ons netwerk en bevragingen op openbare plekken onderzochten we op welke manier deze thema's een plek zouden kunnen krijgen in het plan.

Er werden in het totaal meer dan 500 mensen bevraagd.

448 Schaarbekenaren werden op (semi-)openbare plekken bevraagd (in de lokettenzaal, tijdens Zondag sans Voiture, in Bib Sophia, tijdens activiteiten, ...). Deze mensen kregen de kans om het belang van de thema's een ranking te geven, door 2 stemmen uit te brengen op de thema's die zij het belangrijkste vonden.

Dit leidde tot volgende rangschikking:

- Openbare en groene ruimte: 200 stemmen
- Veiligheid: 183 stemmen
- Armoede en kwetsbaarheid: 165 stemmen
- Kinderen en jongeren: 128 stemmen
- Vrouwen en meisjes: 106 stemmen
- Digitalisering en mediawijsheid: 58 stemmen
- Superdiversiteit: 56 stemmen

Daarnaast hadden we uitgebreidere inhoudelijke individuele gesprekken met mensen uit ons netwerk, focusgroepen en een denkvond met de Algemene Vergadering van De Kriekelaar.

De input van al deze interacties namen we mee in de uitwerking van onze beleidsprioriteiten, rekening houdende met hetgeen waar we ook effectief impact op kunnen hebben vanuit onze deelwerkingen.

2.4. Schaarbeekse context en bredere uitdagingen

Naast bovenstaand socio-demografische plaatje willen we graag kort een aantal punten uitlichten die voor onze werkingen van belang zijn, zowel met betrekking tot evoluties binnen de Schaarbeekse context, als een aantal bredere Brusselse en maatschappelijke uitdagingen.

2.4.1. Het Nederlandstalige netwerk draait op volle toeren

In Schaarbeek zijn een aantal Nederlandstalige sociale en socio-culturele organisaties werkzaam. De afgelopen jaren werd er samen met hen een hecht en duurzaam netwerk gewoven dat niet alleen meer kennis en inzicht verschaft rond bepaalde thema's, maar dat ook een groter draagvlak genereert. Zo zijn het wijkhuis De Schakel, Ratatouille, Nasci, lokaal dienstencentrum Aksent, De Bûûmplanters, het Huis van het Kind Noord, ... vaste partners (en klankbord) geworden waarmee we samen activiteiten en trajecten organiseren.

Ook het verenigingsleven ontbreekt niet in Schaarbeek, al merken we wel dat het "klassieke verenigingsleven" tanende is. Op dit moment subsidieert de Dienst Vrije Tijd – Cultuur 11 verenigingen. We zien vandaag vooral een belangrijke toename van etnisch-culturele verenigingen en verenigingsvormen zoals

straat- en wijkcomités, al dan niet “officieel” georganiseerd. De Algemene Vergadering van De Kriekelaar tracht een plek te zijn om de vinger aan de pols te houden. Er zijn 31 leden aangesloten. Daarnaast is er ook een wisselwerking met lokale comités en organisaties om bijvoorbeeld Zondag sans Voiture of een project zoals 100 jaar Tuinwijken te organiseren. Via onze Projectoproep trachten we voor een stuk in te spelen op die veranderende realiteit en ondersteunen we nu al 4 jaar uiteenlopende organisaties en vzw's om bijzondere projecten te realiseren, aansluitend bij onze beleidsdoelstellingen.

Onze netwerken zijn al lang niet meer enkel lokaal, we schrijven ook een steeds sterker regionaal en bovenlokaal verhaal. Regionaal via samenwerkingen vanuit de Brusselse cultuurbeleidscoördinatoren, via SchoolPodiumNoord en MUZIK1030, wat op kleinere schaal in een aantal andere Brusselse gemeentes gekopieerd wordt. Bovenlokaal werken we vaker samen met partners als Visit, Brussels Jazz Weekend, Klara Festival, KunstenfestivalDesArts, Vi.be... Bovendien verhuisde het Kaaitheater in 2022 voor een paar jaar naar Schaarbeek. Ze vestigden hun kantoren naast De Kriekelaar en gebruiken de grote zaal als één van hun vaste speelplekken als nomadisch theater in afwachting van hun verhuis naar hun nieuwe gebouw. Normaalgezien blijven zij nog tot 2027. Daarnaast palmt het Brusselse theatergezelschap Tristero het atelierhuis in de Gallaitstraat 80 in. Het is naast uitvalsbasis ook een ontmoetingsplaats waar ze verschillende kunstenaars verwelkomen en waar ze hun publiek en diverse wijkbewoners samenbrengen

De Nederlandstalige scholen zijn belangrijke ontmoetingsplaatsen voor gezinnen met kinderen. Daarom blijven we samenwerken met het Nederlandstalige scholennetwerk: kleuter, lager en secundair onderwijs, LUCA School of Arts en de muziekacademie GOMAS. Via die samenwerkingen brengen we cultuur dichterbij kinderen en jongeren, versterken we hun ontwikkelingskansen en creëren we bruggen tussen onderwijs en vrije tijd.

2.4.2. Een volwaardige Nederlandstalige jeugddienst

De Nederlandstalige jeugddienst werd in 2019 in het leven geroepen door oud-schepen Adelheid Byttebier. Dankzij haar pionierswerk organiseert de dienst al 6 jaar lang een Nederlandstalig activiteitenaanbod voor iedereen die jonger is dan 26 jaar.

De jeugddienst bestaat sinds 2025 uit een jeugdconsulent en drie bredeschoolcoördinatoren. De jeugdconsulent is het gezicht van de jeugddienst, het aanspreekpunt voor jongerenorganisaties, ouders en jongeren die zelf met vragen zitten in verband met activiteiten en subsidies. De bredeschoolcoördinatoren ondersteunen alle Nederlandstalige scholen in de gemeente bij het uitbouwen van een veilige, gezonde en speelse omgeving die nodig is voor kinderen om optimaal te leren en te groeien. De Brede School biedt kinderen en jongeren maximale ontwikkelingskansen dankzij een structureel samenwerkingsverband.

De dienst ondersteunt bestaande initiatieven, verenigt jeugdorganisaties en neemt ook zelf de touwtjes in handen om evenementen, activiteiten en workshops te organiseren. Een uitdaging voor de toekomst is het ontwikkelen van een kwalitatief aanbod voor tieners. Daarnaast begeleidt de dienst ook de Nederlandstalige jeugdraad en lanceren ze van daaruit bottom-up initiatieven. Jongeren weten het beste wat er ontbreekt in het aanbod, vooral naar hun ideeën luisteren is dus het doel.

Het team trekt vaak de stad in en vindt het leuk om kennis te maken met verenigingen, de vinger aan de pols te houden over wat er leeft bij jongeren, scholen en verenigingen, en om een fysiek aanspreekpunt te zijn. Zo willen ze een inclusieve en toegankelijke dienst zijn, die ervoor zorgt dat ieder kind of iedere jongere zich welkom voelt zonder discriminatie.

2.4.3. Uitbreiding Nederlandstalig Onderwijs

Meer dan 4.200 kinderen en jongeren lopen elke dagschool in één van de 17 Nederlandstalige scholen in onze gemeente: 14 kleuter- en basisscholen, 3 middelbare scholen en 1 tienerschool (enkel 1ste en 2de middelbaar). De gemeente is zelf inrichtende macht van twee Nederlandstalige basisscholen: De Kriek en Paviljoen. Beide scholen beschikken over een recente infrastructuur.

Er kwamen de voorbije jaren een aantal nieuwe Nederlandstalige scholen bij in Schaarbeek. In 2018 werd de gemeentelijke basisschool Paviljoen ingehuldigd en in 2021 Gemeentelijke basisschool De Kriek. Die laatste kan sinds de verhuis naar haar gloednieuwe infrastructuur in 2022 ook optimaal haar capaciteit inzetten. Daarnaast kwam er ook een nieuwe school bij van het Vrij Onderwijs met Campus Kompas op de Gallait site, met basis-, tiener- en secundaire school.

Een gemeentelijke Nederlandstalige kribbe is in voorbereiding.

Deze scholen verwelkomen op dit moment 3.072 leerlingen in het kleuter- en lager onderwijs en 1.013 leerlingen in het secundair onderwijs.

Voor de kleintjes is er ook nog Groepsopvang, met plek voor in het totaal 683 peuters.

2.4.4. Schaarbeek: hip én volks

Schaarbeek profileerde zich de afgelopen periode steeds meer als een moderne, “hippe” gemeente. De laatste jaren vestigden zich na de eerste golf van nieuwe bars en eetplekken nog meer nieuwe, trendy horecagelegenheden. Dit bracht een hele nieuwe dynamiek teweeg. Schaarbekenaren hoeven hun gemeente niet meer perse te verlaten voor een avondje uit en ook mensen van buiten Schaarbeek vinden makkelijker de weg naar onze gemeente. Met een aantal van deze bars realiseren we samen het project MUZIK1030 – BAR, waarbij wekelijks op verschillende locaties caféconcerten georganiseerd worden met lokale bands.

Het project Schaarbeekvoix, maandelijkse gezellige sing-along-avonden, kon al terecht in zowel Café 1030, Le Filousophe als in Brasserie de la Mule. Het is fijn dat de nieuwe cafés openstaan voor samenwerkingen met de gemeente en dat deze wisselwerking de bestaande dynamiek en het lokale culturele leven aanzwengelt.

Schaarbeek blijft voorlopig gespaard van een uitgesproken gentrificatie en blijft qua wijkdynamieken een heel divers lappendeken, met zowel rijkere residentiële wijken als armere buurten, verschillende handelskernen met elk hun eigen dynamiek. Op die manier blijft er een zekere dualiteit tussen arm en rijk en de versnippering van buurten en leefwaliteit binnen de gemeente op scherp staan.

2.4.5. SKA, een nieuw gemeentelijk sociocultureel centrum

In het kader van het wijkcontract Pogge kocht de gemeente de voormalige buurtbioscoop Cinéma Élite aan de Haachtse steenweg. Deze ruimte werd geïntegreerd in de achterliggende culturele site Espace Scarabaeus. Het geheel moet uitgroeien tot een volwaardig sociocultureel centrum voor de wijken zal gerund worden door de ploeg van het voormalige Centre Culturel De Locht. De opening is voorzien in de loop van 2026.

De werking van SKA wordt gefinancierd met middelen van de Franse gemeenschap en steunt op drie grote pijlers: film, als eerbetoon aan de vroegere bioscoop, klassieke muziek, vanuit een samenwerking met de Académie de Musique en jeugdtheater. In hun publiekswerking gaat bijzondere aandacht naar jongeren, vrouwen en meisjes, gezinnen en scholen. De focus ligt op projecten die sociale verbinding versterken en brede participatie stimuleren. Workshops, debatten en ontmoetingen moeten bijdragen aan een inclusieve omgeving waarin elke stem wordt gehoord en gewaardeerd.

We kijken uit naar toekomstige samenwerkingen.

2.5. Bredere Brusselse en maatschappelijke uitdagingen

2.5.1. Toenemende polarisatie

De toenemende polarisatie in de samenleving hangt nauw samen met de groeiende mondigheid van burgers. Steeds meer mensen laten hun stem horen, nemen actief deel aan het publieke debat en organiseren zich via protesten, online discussies of actiegroepen. Die assertiviteit versterkt het democratisch debat: scherpe meningen en uitgesproken standpunten brengen vaak thema's aan het licht die anders onderbelicht blijven en dwingen beleidsmakers om duidelijke keuzes te maken.

Tegelijk schuilt hierin ook een risico. Mondige burgers zoeken vaker steun bij gelijkgestemden, vaak versterkt door de echokamers van de sociale media, wat hun identiteit versterkt en de afstand tot andere groepen vergroot. Zo ontstaat polarisatie, een 'wij-zij'-denken en een verharding van het publieke debat waarin emoties en overtuigingen het soms halen van feiten.

Als polarisatie de bovenhand neemt, verscherpen tegenstellingen en neemt het wederzijds begrip af. Dit kan leiden tot vervreemding tussen maatschappelijke groepen en zelfs tot een groeiende kloof tussen burgers en overheid.

Er is dus nood aan meer luisterbereidheid, positieve dialoog en participatie, het valoriseren van verschillen het (h)erkennen van de andere. Daarom blijven we inzetten op cultuur als verbindend element in de samenleving.

2.5.2. Digitale uitdagingen

Uit recente cijfers van de Koning Boudewijnstichting en de Imec Digimeter (2024) blijkt dat 40 procent van de Vlamingen en Brusselaars tussen 16 en 74 jaar digitaal kwetsbaar is. Dat betekent dat ze onvoldoende vaardigheden hebben of geen toegang tot het internet. Digitale drempels bemoeilijken nog te vaak het dagelijks leven, bijvoorbeeld bij schoolopdrachten of administratieve taken.

Tegelijk zijn digitale gevaren overal en worden steeds complexer. Denk aan cybercriminaliteit zoals phishing, malware, ransomware en identiteitsfraude, waarbij oplichters mensen misleiden om geld of persoonlijke

gegevens te stelen. Daarnaast zijn er sociale en psychologische risico's, zoals cyberpesten, online verslaving, grooming en blootstelling aan ongepaste of gewelddadige inhoud. Ook privacy komt onder druk te staan door datalekken, het ondoordacht delen van informatie en misleidende deepfakes die reputaties kunnen beschadigen. Nepnieuws en de digitale kloof zorgen ervoor dat mensen verkeerd geïnformeerd raken of zelfs buitengesloten worden van belangrijke diensten en kansen.

2.5.3. Meer mentale gezondheidsproblemen

In Brussel is er een duidelijke toename van mentale gezondheidsproblemen. Ouderen en alleenstaanden kampen steeds vaker met eenzaamheid en sociaal isolement, terwijl jongeren onder hoge druk staan door stress, onzekerheid en een gebrek aan perspectief. Tegelijk raakt de hulpverlening steeds meer overbelast door de toenemende complexiteit van de problemen. Ook politie en hulpverleners zien een sterke stijging van interventies bij acute psychiatrische crisissen. Door het gebrek aan geestelijke gezondheidszorg voor de meest kwetsbaren, worden we in de openbare ruimte vaak geconfronteerd met zware psychiatrische problemen.

De oorzaken zijn veelzijdig. Grootstedelijke stressfactoren zoals lawaai, constante prikkels, hoge woonkosten en een uitgesproken onveiligheidsgevoel spelen een belangrijke rol. In Brussel voelt bijna één op vijf inwoners zich vaak onveilig, tegenover slechts 7% in Vlaanderen. Bij ouderen leidt dit, samen met beperkte mobiliteit, tot terugtrekking en vereenzaming. Jongeren worden dan weer extra geraakt door ervaringen met discriminatie en ongelijkheid: gevoelens van uitsluiting en racisme versterken depressieve klachten en ondermijnen hun mentaal welzijn.

Daarnaast wijzen structurele problemen op een diepere crisis. De toenemende onveiligheid rond grote stations, zoals het Zuidstation maar zeker ook het Noordstation, en de zichtbare toename van dakloosheid in combinatie met verslaving en psychische problemen zijn geen losstaande fenomenen, maar symptomen van toegenomen maatschappelijke spanningen, die sinds de coronaperiode nog sterker naar voren komen.

3. VIER CENTRALE AMBITIES ALS STRATEGIE

Al het bovenstaande leidde tot de nodige reflectie. Hoe kunnen wij vanuit onze werkingen inspelen op kansen en mogelijkheden en hoe kunnen we de bedreigingen en gevaren tackelen? We maakten keuzes die focussen op hetgeen we impact kunnen hebben vanuit onze unieke positie als Nederlandstalige partners in cultuur.

Vier ambities

Ons strategisch kader is opgebouwd rond vier centrale ambities:

- Schaarbeek verwelkomt – geniet van een gastvrije gemeente met toegankelijke werkingen
- Schaarbeek schittert – ontdek en beleef cultuur bij jou om de hoek
- Schaarbeek verbindt – we zijn bondgenoten met gedeelde verantwoordelijkheid
- Schaarbeek koestert – verbeter je levenskwaliteit en ontplooi jezelf

Deze vertalen we naar strategische en operationele doelstellingen die richting geven aan ons beleid, onze keuzes en onze investeringen.

Aandacht voor doelpublieken vanuit kruispuntdenken

We trachten er te zijn voor alle Schaarbekenaren, maar we hebben bij het realiseren van onze doelstellingen bijzondere aandacht voor deze doelpublieken, overeenkomstig de tendensen uit de omgevingsanalyse:

- Kinderen en jongeren
- Vrouwen en meisjes
- Ouderen
- Kwetsbare groepen

We benaderen deze groepen vanuit kruispuntdenken (of intersectionaliteit). Dit is een denkkader dat laat zien hoe iemands positie in de samenleving wordt gevormd door het samenspel van verschillende sociale identiteiten, zoals gender, huidskleur, klasse, seksualiteit, handicap of religie. Deze identiteiten kruisen elkaar en zorgen samen voor unieke ervaringen van privilege of discriminatie. Ongelijkheid is daarbij niet simpelweg optelbaar: wie bijvoorbeeld zowel vrouw als zwart is, ervaart racisme en seksisme op een specifieke, verweven manier. Kruispuntdenken helpt ons begrijpen hoe machtsstructuren zoals racisme, patriarchaat en klassisme deze ervaringen beïnvloeden. Door deze complexiteit te erkennen, reduceren we mensen niet tot één kenmerk en werken we aan inclusiever beleid, dat echt rekening kan houden met gelijke kansen voor iedereen.

We streven naar een sterkere representativiteit van de diversiteit in onze gemeente in zowel het aanbod, onze beslissingsstructuren als het bereikte publiek bij onze activiteiten. Daarom zetten we extra in op participatiemethodieken die ervoor zorgen dat verschillende doelgroepen en hun complexe, intersectionele verhoudingen gehoord en gezien worden in ons cultuurbeleid.

3.1. Schaarbeek Verwelkomt – geniet van een gastvrije gemeente met toegankelijke werkingen

Strategische doelstelling

Schaarbeek is een gastvrije gemeente waar cultuur laagdrempelig en toegankelijk wordt aangeboden. In deze warme omgeving voelt een divers publiek zich gezien, gehoord en welkom, inclusief mensen met specifieke noden.

Operationele doelstellingen

3.1.1. Toegankelijkheid verbeteren en inclusie verhogen

We verhogen onze alertheid voor fysieke, digitale en sociale drempels en nemen gerichte maatregelen om onze huizen en werkingen toegankelijker en inclusiever te maken.

3.1.2. Ontmoeting faciliteren en betrokkenheid verhogen

We faciliteren ontmoeting om de betrokkenheid binnen de lokale gemeenschap en onze werkingen te verhogen zodat iedereen zich thuis kan voelen.

3.1.3. Nederlands en meertaligheid doelgericht inzetten

We zetten het Nederlands én meertaligheid doelgericht in om onze werking inclusiever te maken, zodat taalverschillen geen drempel vormen maar participatie stimuleren.

3.1.4. (Semi-)openbare ruimte als inclusieve plek

We benutten pleinen, parken en (semi)publieke ruimtes als gedeelde, inclusieve plekken die participatie, ontmoeting en verbondenheid tussen diverse groepen inwoners versterken.

3.2. Schaarbeek Schittert – ontdek en beleef cultuur bij jou om de hoek

Strategische doelstelling

Het Schaarbeekse cultuuraanbod is een ontdekking en beleving bij jou om de hoek. Een gevarieerd lokaal cultureel landschap — van artiesten tot erfgoed en bijzondere plekken — zorgt voor een gediversifieerd aanbod dat inwoners én bezoekers aanspreek en verrast.

Operationele doelstellingen

3.2.1. Bijzondere plekken ontsluiten en nieuwe hotspots betrekken

We ontsluiten (bijzondere) locaties voor het publiek en onderzoeken in welke mate nieuwe horeca, socio-culturele initiatieven en andere levendige plekken actief betrokken kunnen worden als cultuurdragers in de gemeente.

3.2.2. Lokaal talent versterken

We bevorderen lokaal talent door ontwikkelkansen te creëren, hun aanwezigheid in onze programmatie te versterken en makers te begeleiden in hun artistieke groei.

3.2.3. Muziek als motor voor verbinding

We bouwen verder aan en verbreden het MUZIK1030 muziekbeleid.

Naast het versterken van lokaal talent focussen we via nieuwe initiatieven en partnerschappen op de verbindende kracht van muziek.

3.2.4. Nabijheid vergroten en culturele participatie bevorderen

We vergroten de nabijheid van cultuur en stimuleren culturele participatie door een divers cultuuraanbod te spreiden over de gemeente en inwoners actief toe te leiden naar culturele activiteiten die aansluiten bij hun interesses en leefwereld.

3.3. Schaarbeek Verbindt – we zijn bondgenoten met gedeelde verantwoordelijkheid

Strategische doelstelling

Schaarbeek is een hechte gemeenschap die inzet op samenwerking, gedeelde verantwoordelijkheid en wederzijdse betrokkenheid met het oog op een sterk bondgenootschap.

Operationele doelstellingen

3.3.1. Netwerken onderhouden en stimuleren

We organiseren structurele ontmoetings- en overlegmomenten en stimuleren wisselwerkingen tussen culturele, sociale en andere partners.

3.3.2. Ruimtes en infrastructuur gedeeld inzetten

We ontwikkelen een transparant kader voor het delen van infrastructuur en zetten onderbenutte ruimtes actiever in voor partners en bewoners.

3.3.3. Botom-up initiatieven stimuleren

We bevorderen eigenaarschap en ondersteunen daarom lokale samenwerkingen, burger- en buurtinitiatieven via begeleiding, materiaal en budgetten. We focussen op initiatieven die dialoog bevorderen, verbindend werken en maatschappelijk engagement stimuleren op de verschillende maatschappelijke uitdagingen en breuklijnen die we ondervinden in onze gemeente (zie hoger 3.5.1 Toenemende polarisatie).

3.3.4. Als bondgenoten schrijven we samen ons verhaal

Lokale verenigingen, organisaties en vrijwilligers zijn onze bondgenoten. We bouwen aan een sterke wisselwerking: wij ondersteunen hen waar mogelijk en zij voeden onze werking met hun ervaring, signalen en ideeën uit het veld. Zo schrijven zij actief mee aan ons verhaal en creëren we tegelijk ruimte voor hen om autonoom hun eigen werking en verhaal verder te ontwikkelen en uit te dragen in de wijk en de gemeente.

3.4. Schaarbeek Koestert – verhoog je levenskwaliteit en ontplooi jezelf

Strategische doelstelling

Schaarbeek is een zorgzame en veerkrachtige gemeente waar de partners in cultuur bijdragen aan de levenskwaliteit en persoonlijke ontplooiing van haar inwoners.

Operationele doelstellingen

3.4.1. Inspelen op maatschappelijke thema's en politiserend werken

We spelen in op maatschappelijke uitdagingen en werken zo aan een samenleving met meer uitwisseling en dialoog, een sterker gevoel van onderlinge verbondenheid en meer mentaal welbevinden.

3.4.2. Digitale toegankelijkheid en veerkracht vergroten

We verbeteren de digitale gebruiksvriendelijkheid van onze diensten en ondersteunen inwoners die digitale drempels ervaren.

3.4.3. Levenslang leren en competenties ontwikkelen

We bieden de Schaarbekenaars kansen voor een levenslang en levensbreed proces van formeel en niet-formeel leren, vaardigheden ontwikkelen en talenten ontdekken en stimuleren.

4. SYNERGIE MET ANDERE BELEIDSPANNEN

Het Cultuurbeleidsplan Schaarbeek, hoewel lokaal geïnspireerd, schrijft zich in in een breder verhaal. In de eerste plaats schrijft het zich in in het Decreet Bovenlokaal van 8 maart 2024.

Hieronder wordt een cultuurbeleid verstaan dat steunt op deskundigheid, strategische aanpak en participatie van alle actoren, dat streeft naar een evenwicht tussen enerzijds de culturele behoeften en anderzijds het cultuuraanbod, ondersteund door de lokale overheid en dat uitgaat van de samenhang tussen de verschillende cultuurbeleidsdomeinen.

Daarnaast vindt het cultuurbeleidsplan aansluiting bij andere beleidsplannen:

4.1. Meerjarenplan 2022-2026 VGC

Op bovenlokaal vlak vindt het plan eveneens aansluiting bij de beleidsprioriteiten voor de VGC.

- Brussel geeft kinderen en jongeren ruimte:

Meer aandacht voor kwetsbare kinderen en jongeren, en een kind- en jeugdvriendelijke stad.

- Brussel brengt samen:

Versterken van het samenleven in superdiversiteit en strijd tegen armoede.

- Brussel koestert talent:

Ondersteuning van scholen en levenslang leren met focus op gelijke kansen.

- Brussel verbindt:

Mensen samenbrengen in de buurt, ook ouderen.

- Brussel zorgt en beweegt:

Zorg, welzijn en gezondheid dicht bij de Brusselaar brengen.

- Brussel spreekt veel talen:

Bouwen aan een meertalig Brussel en kennis van het Nederlands versterken.

4.2. Bestuursakkoord Schaarbeek

Na de verkiezingen van oktober besloten vier lijsten- PS, MR-Les Engagés, Ecolo-Groen en LB zich te verenigen rond een gemeenschappelijk project voor Schaarbeek.

Het beleidsplan sluit aan bij de geest van dit bestuursakkoord, dat net zoals het cultuurbeleidsplan zoveel mogelijk probeert in te spelen op het potentieel van de gemeente.

- Een aangename gemeente

Een veilige, nette en toegankelijke leefomgeving met aandacht voor rust, mobiliteit, openbare ruimte en een gerichte aanpak van de Noordwijk.

- Een solidaire gemeente

Een inclusieve gemeente die sociale ongelijkheden aanpakt en inzet op solidariteit, waardigheid en gelijke kansen voor iedereen.

- Een gemeente die investeert in haar talenten

Een gemeente die diversiteit, talent en engagement versterkt via sociale cohesie, verenigingen en burgerinitiatieven.

4.3. Brede School beleid

Het team Brede School werkt in Schaarbeek rond vijf grote assen:

- Gezondheid
- Voorbereiding op de toekomst
- Veiligheid
- Talentontwikkeling
- Maatschappelijke participatie

De Brede School coördinatoren werden samen met de jeugdconsultant actief betrokken bij de opmaak van het nieuwe cultuurbeleidsplan, zodat onze visies optimaal op mekaar afgestemd zijn en we waar mogelijk mekaar kunnen versterken of aanvullen binnen onze dagelijkse werkingen.

4.4. Collectieplan Bib Sophia

Bib Sophia is één van de drie partners van het geïntegreerde Cultuurbeleidsplan en schreef hier actief aan mee. De werking van de bibliotheek zal de komende jaren de strategische lijnen van het beleidsplan actief mee helpen verwezenlijken. Het collectieplan is echter specifiek voor een bibliotheekwerking. Het is een strategisch document dat de visie, doelstellingen en prioriteiten beschrijft voor het samenstellen, beheren en ontwikkelen van de fysieke en digitale collectie. Om dit stuk ook te integreren, wordt hier verwezen naar de bijlage bij dit cultuurbeleidsplan dat het stukje bibliotheekbeleid beschrijft.

5. PARTICIPATIE

5.1. Breed participatietraject

Ter voorbereiding van het nieuwe cultuurbeleidsplan 2026-2031 startten we in de zomer van 2025 een participatietraject op waarin we zowel ons netwerk als Schaarbekenaren op (semi-)openbare plekken hebben bevraagd naar aanleiding van opvallende thema's die naar boven kwamen uit de omgevingsanalyse (hogerop beschreven).

De input van al deze interacties namen we mee in de uitwerking van onze beleidsprioriteiten en de daaraan gekoppelde acties.

5.2. Doorlopende participatie

Participatie vormt een centrale pijler van ons cultuurbeleid. We benaderen participatie niet als een afgelijnd traject of afzonderlijk project, maar als een voortdurende houding die verweven is met onze dagelijkse werking. Wat de partners in cultuur doen, wordt samen gemaakt. We betrekken partners, gebruikers, vrijwilligers en experten actief bij de programmatie. Zo creëren we plekken en werkingen die blijven aansluiten bij de leefwereld, ideeën en verwachtingen van het publiek.

Vrijwilligers spelen hierin een sleutelrol. We werken nauw met hen samen bij de organisatie en ondersteuning van activiteiten en betrekken hen actief bij de inhoudelijke uitbouw van onze werking. Zo geven vrijwilligers in Bib Sophia mee vorm aan specifieke collecties, zoals de Bulgaarse en Turkse collectie en de anderstalige prentenboeken, en engageren ze zich in De Kriekelaar onder meer in initiatieven als de Open Tuin en de Buurtkeuken.

Daarnaast stellen Bib Sophia en De Kriekelaar hun deuren en infrastructuur bewust open voor initiatieven van buitenaf. Ze bieden ruimte aan nieuwe ideeën en geven bezoekers en organisaties de kans om actief gebruik te maken van de infrastructuur.

Ook individuele gebruikers en deelnemers blijven belangrijke gesprekspartners. Bib Sophia verzamelt al jarenlang input via een laagdrempelige mogelijkheid om suggesties te doen voor de collectie, een vorm van inspraak die haar waarde blijft bewijzen. Daarnaast maken we tijdens activiteiten en ontmoetingsmomenten bewust ruimte voor gesprek, luisteren we naar verwachtingen en nemen we feedback mee in verdere keuzes en beslissingen.

Door participatie op deze verschillende niveaus te organiseren, ontstaat een dynamiek van voortdurende betrokkenheid. Zo groeien de culturele partners samen met hun publiek. Onze huizen en werkingen zijn niet alleen voor mensen, maar vooral met mensen gemaakt.

5.3. Geformaliseerde participatie

5.3.1. Adviesraad Cultuur & Bib

De Adviesraad heeft als taak de opmaak en de uitvoering van het gemeentelijk cultuurbeleidsplan te begeleiden. Bij het begin van elke nieuwe legislatuur, moeten cultuurdienst en bibliotheek binnen redelijke termijn een nieuwe raad samenstellen. Hoewel de gemeenteraad werd geïnstalleerd op 1/12/24, kwam het nieuwe college er echter pas op 22/5/25. Om die reden hebben we de nieuwe samenstelling van de adviesraad pas later in het jaar geconsolideerd. We opteerden daarnaast voor een grondige hervorming van de Adviesraad. Tot hiertoe hadden we een aparte Adviesraad Cultuur en Bibliotheekraad in Schaarbeek, we kozen voor een nieuwe wind door deze samen te voegen en een nieuwe aanpak voor te stellen. De niet-nominatieve samenstelling van deze nieuwe adviesraad, werd op 17/12/2025 goedgekeurd door de gemeenteraad. We lanceerden eind november al een open oproep via onze verschillende informatiekanaal zodat nieuwe mensen zich kandidaat konden stellen. Dit leverde 20 kandidaturen op van interessante, uiteenlopende profielen.

Met de Adviesraad Cultuur en de Bibliotheekraad die het vorige beleidsplan begeleidden hielden we aparte evaluatiemomenten en een denkoefening rond de geselecteerde thema's die uit de

omgevingsanalyse naar voor waren gekomen, zodat zij de basis konden leggen voor de krijtlijnen van het nieuwe cultuurbeleidsplan waarmee de nieuwe Adviesraad de komende jaren aan de slag zal gaan.

Op 27/01/2025 werd de nieuwe Adviesraad Cultuur & Bib officieel opgericht tijdens haar eerste bijeenkomst, waar zij onder meer een voorstelling kregen van het participatietraject tot dan toe en de nieuwe beleidslijnen. Op 23/02/2025 verleenden zij advies over het nieuwe cultuurbeleidsplan, bibliotheekbeleidsplan en de actieplannen 2027 en 2028.

De Adviesraad zal de komende jaren op regelmatige basis geconsulteerd worden om de uitvoering van het uitgestippelde beleid mee in goede banen te leiden en waar nodig bij te sturen. Deze opvolging gebeurt niet enkel via formele vergaderingen, maar ook via klankbordgroepen rond specifieke deelthema's en open netwerkmomenten met geïnteresseerde burgers en andere partners uit onze netwerken.

De nieuwe adviesraad is als volgt samengesteld:

Effectieve leden:

- 1/3e experts uit verschillende beleidsdomeinen die ons cultuurbeleid aangaan: armoede, diversiteit, jeugd/onderwijs, kunst & cultuur, bibliotheek, andere gemeenschapsmateries, ...
- 1/3e bibliotheekgebruikers die lid en/of betrokken zijn bij één van de deelwerkingen van Bib Sophia
- 1/3e bewoners of geëngageerde Schaarbeekenaars die zin hebben om mee na te denken
- 1 afgevaardigde van het Bestuursorgaan van De Kriekelaar

Waarnemende leden:

- De schepen van Nederlandstalige Cultuur
- De cultuurbeleidscoördinator van de VGC
- De bibliothecaris
- De cultuurbeleidscoördinator

5.3.2. Betrekken van het Bestuursorgaan van De Kriekelaar en de AV

Het bestuursorgaan van het De Kriekelaar komt op maandelijkse basis samen en werd tijdens deze bijeenkomsten op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen van het plan. Naast de gezamenlijke denkoefening op 10/6/2025, kregen zij samen met de Algemene Vergadering op 27/11/25 de eerste krijtlijnen mee van de nieuwe beleidslijnen en op 15/12/25 werd een eerste skeletstructuur van het nieuwe beleidsplan met de strategische en operationele doelstellingen voorgesteld aan de Raad van Bestuur, met mogelijkheid tot interactie.

Op 23/02/2026 organiseerden we een gezamenlijk adviesmoment waarbij zowel de Adviesraad Cultuur en Bib als de Raad van Bestuur van het GC het definitieve plan voorgesteld kregen en adviseerden.

Het Cultuurbeleidsplan en de Actieplannen werden eveneens voorgesteld aan de Algemene Vergadering van De Kriekelaar op 30/3/2026.

5.3.3. Bekendmaken van het nieuwe beleidsplan aan de Schaarbekenaar

Het nieuwe Cultuurbeleidsplan wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het College van Burgemeester en Schepenen en de gemeenteraad.

Het plan zal beschikbaar zijn op de gemeentelijke website, de website 1030Cultuur, de website van Bib Sophia en die van De Kriekelaar. Dit zal aangekondigd worden in het gemeentelijke infoblad Schaarbeek info, het informatieblad van het gemeenschapscentrum Thuis in Schaarbeek, de sociale media van de gemeente, de Dienst Vrije Tijd – Cultuur en Jeugd, Bib Sophia en De Kriekelaar en via de Whatsappgroepen en de nieuwsbrieven van de partners.

Er zal ook een publicatie gemaakt worden die kan verspreid worden bij partnerorganisaties en andere geïnteresseerden.

6. VAN STRATEGIE NAAR ACTIE

De partners in cultuur vertalen de vier strategische assen per operationele doelstelling in concrete acties. Hieronder een gezamenlijk overzicht voor 2026 en de twee eerste jaren van de subsidieperiode volgens het Decreet Bovenlokaal (2027 en 2028). Tenzij anders aangegeven keren de projecten jaarlijks terug.

6.1. Schaarbeek verwelkomt

6.1.1. Toegankelijkheid verbeteren en inclusie verhogen

Maatschappelijk relevant project

- *Verbelgingsfeest (2026)* – een project van multidisciplinair kunstenaar Anyuta Wiazemsky Snauwaert in de vorm van een alternatieve naturalisatieceremonie. Het project onderzoekt hoe nieuwe Belgische burgers hartelijk en zinvol kunnen worden verwelkomd (1030cultuur)
- Een maatschappelijk relevant project ondersteunen met de drie partners (2027/28)

Leesbevordering door Bib Sophia

- Nieuwe passagebib voor de ouders in crèche De Poesjes (2026) en andere crèches (2027/28)
- Uitdelen Boekstart-boeken (boekjes voor kindjes van 6 en 15 maanden oud) aan gezinnen via de crèches
- Boekenbende aan huis – voorlezers aan huis, waarvan 2 projecten met studenten en 1 project met vrijwilligers
- Rondleidingen in de bib voor ouders van kinderen op Nederlandstalige scholen
- Jeugdboekenmaand – verhalenvertellers in de bib voor voorleessessies voor Schaarbeekse klassen (basisonderwijs en 1e graad secundair onderwijs)

Tienerhoek en participatie (2026)

we bouwen samen met jongeren aan een toegankelijke tienerhoek-en collectie in Bib Sophia

Speelwoensdagen - open speelmomenten in de tuin van De Kriekelaar met focus op ouder-kind

Praktische workshop (2027) – gericht op volwassenen met een sociale kwetsbaarheid (Bib Sophia)

Voorleesweek – voorlezen aan kinderen en jongeren door Bib Sophia

Informeren

- Thuis in Schaarbeek – buurtmagazine van De Kriekelaar met info over de gemeente en haar inwoners, activiteiten en partners
- Bonjour Kriekelaar – informeren van passanten over de werking van De Kriekelaar met koffie en chocomelk
- Vrijetijdskalender – helpt kinderen, jongeren en hun ouders toe te leiden naar het vrijetijdsaanbod in Schaarbeek, St-Joost, Evere en Haren. Het is een fysiek programmaboekje, geordend per leeftijdsgroep, dag van de week en locatie, dat verdeeld wordt in Nederlandstalige scholen, bibliotheken, gemeenschapscentra en welzijnsorganisaties zoals Huis van het Kind

- Inschrijfdagen voor speelweken – drie momenten per jaar waar ouders hun kinderen ook in De Kriekelaar kunnen inschrijven

6.1.2. Ontmoeting faciliteren en betrokkenheid verhogen

- Drie boekstart activiteiten in Bib Sophia (0-3 jaar) – ouders van jonge kinderen leren onze werking kennen en ontmoeten elkaar
- Spelletjesnamiddag in Bib Sophia – ontdekken van bordspelen voor kinderen en volwassenen, met of zonder begeleiding
- Buurtkeuken in De Kriekelaar – wekelijkse lunch op vrijdag gemaakt door vrijwilligers. Gezond en vegetarisch.
- Cinema Nasci – echte cinema-ervaring voor de ouders en kinderen van welzijns- en inclusievereniging Nasci (De Kriekelaar)
- Kriekenboomsage – beheer en behoud van de Schaarbeekse kriekelaar (De Kriekelaar)
- Nieuwjaarsfeest – het feest van het jaar ism verschillende partners en inwoners van Schaarbeek om het nieuwe jaar te vieren (De Kriekelaar)
- Kwis je 'n krik (2026 en 2028) – quiz (De Kriekelaar)
- Speelwoensdagen rond een specifiek thema (Suikerfeesten Kerstmis) – tradities ontdekken voor kinderen en hun ouders in de veilige omgeving van De Kriekelaar
- Zinneke Parade – een kleurrijke tweejaarlijkse parade die door Brussel trekt. De jeugddienst ondersteunt verschillende Zinnodes- buurtateliers waar de parade voorbereid wordt- die zich richten op jeugd (Vrije Tijd – Jeugd)
- Dagje Goed gevoel (2027) – een dag rond welzijn voor iedereen die daar nood aan heeft (Vrije Tijd – Cultuur)

6.1.3. Nederlands en meertaligheid doelgericht inzetten

Leesbevordering door Bib Sophia

- *Taalbende aan huis* – studenten gaan thuis op bezoek om talige interacties te stimuleren tussen ouders en kind
- *Verhalenkamp* – speelweek gericht op taal (Nederlands) voor kinderen van 3e en 4e leerjaar in de zomervakantie
- *Bestemming BIB* – spelkaart waar kinderen aanduiden welke boeken ze lezen in de zomervakantie
- *Boekenbakken voor de crèches – baby- en peuterboeken in het Nederlands en andere talen ter beschikking stellen van crèches (levering door fietsvrijwilligers):*
voor de uitleen door ouders uit de passagebibliotheken in de crèches
voor de boekendozen voor gebruik in de crèches en
voor het voorlezen van boeken in de crèches door onze vrijwilligers.

Oefenkansen Nederlands

- *Babbel & Kaft* – samen boeken kaften en Nederlands oefenen (om de twee weken op woensdag) (Bib Sophia)
- *Allez: NL ism Huis van het NL* – een activiteit gericht op mensen die Nederlands leren in Bib Sophia

- *Op stap naar de bib ism Brusselleer* – een activiteit in Bib Sophia specifiek gericht op een laaggeletterd publiek dat Nederlands leert
- *Conversatietafel Nederlands* – oefenkans Nederlands, elke zaterdag, gratis en vrijblijvend, geleid door vrijwilligers (Bib Sophia)
- *Spelen met Nederlands* – maandelijks (2026)/wekelijks (2027 & 28) taalatelier voor kinderen (op woensdagnamiddag) (Bib Sophia)
- *Taalbad* – Speels taalstimulerend aanbod tijdens herfst- en zomervakantie (De Kriekelaar)
- *Ondersteuning Brede School* – spant zich in om drempels te verlagen die ontstaan door taalverschillen, onder andere dankzij het faciliteren van een taalstimulerende vakantiewerking, voorleessessies op school, en een ondersteuningsruimte op school voor kinderen met taalachterstand en thuissituatie die niet tegemoetkomt aan schoolwerk

Voorlezen door Bib Sophia

- *Voorleesuurkje Nederlands en Turks* – elke zaterdag, gratis, zonder inschrijving (maakt deel uit van het voorleesuurkje op zaterdag: 1x/maand met professionele verteller, andere zaterdagen met vrijwilligers in het Nederlands en 1x/maand in het NL + Turks)
- *Voorleesweek* – voorlezen aan volwassenen (ook voor een laaggeletterd publiek)
- *Voorlezen in kleuterscholen* met ouders in meerdere talen (2028)

Meertaligheid

- *Week van de meertaligheid (2026)* – themastand met meertalige/anderstalige boeken in Bib Sophia
- *Afrikaanse talendag (2027)* – een dag in teken van Afrikaanse talen met kleine activiteiten, voorlezen, spelletjes, eten- samen met vrijwilligers (Bib Sophia)
- *Meertalig improtheater Atlas (2027)* – een meertalige avond met improvisatie theater door collectief Atlas. Bib Sophia in samenwerking met Bib Sésame (Franstalige collega-bib). Het vroegere Taalhartjesdag (= feest van de meertaligheid) wordt onderdeel hiervan

Anderstalige collecties in Bib Sophia

- *Evaluatie (2026) en impuls (2027/28) Bulgaarse collectie* – grondige evaluatie en eventuele impuls met vrijwilligers, Team Bib Sophia en OBIB (reden: de uitleencijfers van de Bulgaarse collectie liggen zeer laag en dalen jaar na jaar)
- *Impuls voor Turkse collectie* – actie vanuit de vrijwilligers en partners die betrokken zijn bij de Turkse collectie

6.1.4. (Semi) openbare ruimte als inclusieve plek

- *Evenement nav het feest van de Vlaamse Gemeenschap* – samen zijn met focus op ontmoeting, gezelligheid en nieuwkomers in de gemeente verwelkomen (1030cultuur)
- *Buitenspeeldag* – landelijke actiedag waar buitenspelen in de eigen omgeving wordt gestimuleerd. Ondersteuning door Vrije Tijd – Jeugd
- *Voorlezen buitenshuis* – deelname aan Open Tuin (De Kriekelaar), Fête de la cérise en Buitenspeeldag (gemeente) met de meertalige vrijwilligers van het Taalhartjesteam (Bib Sophia)
- *Spookfeest/Halloween* – laagdrempelig seizoensfeest (De Kriekelaar)
- *Open Tuin* – de tuin van De Kriekelaar is open tijdens de zomermaanden. Je kan er genieten van concerten, kinderaanimatorie, theater, buurtkeuken, verschillende workshops, sportcursussen. Vrije Tijd – Jeugd ondersteunt financieel
- *Spelket in de Wijk* – laagdrempelig, open, wijkgericht zomeraanbod door vzw's en lokale initiatiefnemers via een overheidsopdracht (Vrije Tijd – Jeugd)
- *Open Speelweek op het Gaucheretplein (2026) en andere locaties (2027/28)* – kleine broer van Spelket in de wijk met lagere budgetten en planlast
- *Playcation* – zomerinitiatief van de VGC dat gratis speel- en sportactiviteiten aanbiedt in de publieke ruimte, specifiek gericht op kinderen en jongeren. Ondersteuning door Vrije Tijd – Jeugd

6.2. Schaarbeek schittert

6.2.1. Bijzondere plekken ontsluiten en nieuwe hotspots betrekken

- *Silent Reading*
- *Summer Tour Brussels (2026)* – Bib Sophia organiseert mee deze tour op verschillende plekken in Brussel, waarbij mensen samen lezen, maar ieder in een eigen boek en in stilte, op fijne en rustige locaties
- *Silent book club (2027/28)* – Bib Sophia ondersteunt de Schaarbeekse silent boekenclub waarbij mensen samen lezen, maar ieder in een eigen boek en in stilte, op fijne en rustige locaties
- *Viva Cinema (2027)* – Filmfestival op bijzondere, te ontdekken locaties gelinkt aan een daarbij passende film en extraatje voor- of achteraf als kers op de taart. Inclusief één jeugdfilm (Vrije Tijd – Cultuur)
- *Kunstendag voor Kinderen (2026 en 2028)* – Lokaal evenement rond kunstparticipatie voor kinderen ikv bovenlokale actie (Vrije Tijd – Jeugd)

6.2.2. Lokaal talent versterken

- Activiteit met lokale auteur, kunstenaar, filmmaker, muzikant om lokaal talent in de kijker te zetten. In 2026 met Steven Graauwmans (Bib Sophia)
- *Week van de Poëzie* – een activiteit om de poëziesamenvatting in de kijker te zetten. In 2026 een Open Mic met slam & poëzie door Speak Easy (Bib Sophia)
- *Extra Small* – expo verkoop van kleine kunstwerken aan een kleine prijs. Samenwerking met Fr. Cultuur (Vrije Tijd – Cultuur)
- *Kunstenproject jong talent – Tour Brusilia (2026) & andere locatie (2028)* - Jong talent uit verschillende disciplines krijgt een speelkans in een woonkamer in een iconische woontoren in Schaarbeek. Het publiek krijgt drie verschillende voorstellingen te zien naar keuze (verschillende parcours mogelijk) (Vrije Tijd – Jeugd)

Noot: alle acties rond het lokaal muziekbeleid MUZIK1030 staan gebundeld onder 2.3

6.2.3. Muziek als motor voor verbinding

Noot: al deze acties worden getrokken door Vrije Tijd - Cultuur

- *Club1030 – koepelterm voor muziekwerking voor en door jongeren tussen 16 en 26 jaar met oa repetitieruimte voor jonge muzikanten, studio-opleidingen en speelkansen. Met steun van Vrije Tijd – Jeugd*
- *MUZIK1030 BAR – steunfonds dat caféhouders motiveert om concerten met lokale artiesten (Bxl based) te organiseren tegen verbeterde voorwaarden voor de muzikanten. In concreto betekent dit wekelijks gratis caféconcerten voor het (Schaarbeekse) publiek*
- *MUZIK1030 DATABASE – Database met bands waarvan minstens 1 muzikant in Schaarbeek woont*
- *Fête de la Cérise – Jaarlijks feest in het Josaphatpark met oa. concerten op de kiosk. Leveren van input voor een 100% lokale muzikale programmatie uit de MUZIK 1030 DATABASE*
- *MUZIK1030 PLAYLIST – bundelt zowel muziek van grote Schaarbeekse artiesten als dat van opkomend talent. De lijst is niet leeftijdsgebonden en alle genres zijn toegelaten*
- *Week van de Schaarbeekse Muziek (2027 & a). van evaluatie ook 2028) – bestaande plekken die muziek afspelen (winkel(straten), lokale radio, ...) motiveren om tijdens de Week van de Belgische Muziek gedurende één of meerdere dagen enkel muziek te spelen uit de MUZIK1030 PLAYLIST*
- *MUZIK1030 NETWORK (2027) – Netwerkmoment voor de Schaarbeekse muzieksène (muzikanten, organisatoren, business) in de helft van het beleidsplan en 4 jaar na het vorige netwerkmoment*
- *MUZIK1030 ACADEMY – Netwerk- en infomoment voor de Schaarbeekse muzieksène.*
- *Schaarbeekvoix – Maandelijks zangavonden voor mensen die niet noodzakelijkerwijs kunnen zingen in een Schaarbeeks café*
- *Open Call voor Collectieven – via open calls en één op één begeleiding kansen bieden aan jonge dj's en collectieven om laagdrempelige, betaalbare, diverse en inclusieve dance -events te organiseren in Schaarbeek, voor jongeren onder de 30. Het project speelt in op het toenemende tekort aan betaalbare venues en zet in op de ondersteuning van opkomend talent in het Brusselse nachtleven, en kadert binnen het lokale jeugd- en muziekbeleid (MUZIK1030). Samenwerking met l'Estaminet, Maison des Arts en À Fonds (2026) en afhankelijk van de evaluatie met andere partners (2027/28)*

6.2.4. Nabijheid vergroten en culturele participatie bevorderen

Collectie-boost in Bib Sophia

- *Themastanden – maandelijks wordt een boekencollectie in de kijker gezet door themastanden die inspelen op de actualiteit, events, ...*

- *Acties rond een bepaalde collectie (2027/28)* – evenement, workshop, ... dat de uitleencijfers een boost geeft

Auteurslezingen in Bib Sophia

- *Jeugdauteurslezing* – met Stijn Ilsen (2026) en andere auteurs (2027/28) in Bib Sophia
- *Auteurslezing* – met Lara Taveirne (2026) en andere auteurs (2027/28) in Bib Sophia
- *Leesclubs ontmoeten auteur* – auteurslezing op vraag van de leesclubs

Kinderen in Bib Sophia

- *Filmvertoning* – voor kinderen
- *Familiezondag* – Lijftijd (2026) en nog te bepalen theatervoorstelling (2027/28)- familievoorstelling met lunch in samenwerking met De Kriekelaar

Podium in De Kriekelaar

- *SchoolPodiumNoord* – de gemeenschapscentra bieden de scholen van Schaarbeek, Brussel, Haren, Evere, Neder-Over-Heembeek en Sint-Joost-ten-Node elk jaar een divers cultureel en kunst-educatief programma tijdens de schooluren
- *SinGeest* – theatervoorstelling 3+ en een bezoek van de sint
- *Erhan Demirci (2026)* – Verwachtingen. Comedy
- *Cultuur overdag* – Theater, muziek, film, performance voor mensen met tijd overdag in De Kriekelaar
- *Avondvoorstellingen* – jaarlijks cultureel avondprogramma door jong/nieuw Brussels talent in De Kriekelaar

Expobezoeken op locatie (2/jaar) – bezoek aan een tentoonstelling met gids en drankje vooraf (Vrije Tijd – Cultuur)

Evenement Cultuur en Erfgoed – Renaissance festival met lezingen en muziek (2026) en nog te bepalen evenement in 2028 (Vrije Tijd – Cultuur)

Vrijetijdsactiviteit voor jonge nieuwkomers – samenwerking met Fedasil om vrijetijdsactiviteiten aan te bieden voor jonge nieuwkomers die in het opvangcentrum in Schaarbeek verblijven (Vrije Tijd – Jeugd)

Seniorenuittap – jaarlijkse daguitstap met culturele insteek voor 60+ers (Vrije Tijd – Cultuur)

6.3. Schaarbeek Verbindt

6.3.1. Netwerken onderhouden en stimuleren

Promocampagne Jeugdraad (16+) – grootschalige communicatiecampagne voor de oprichting van een Jeugdraad. Thematische aanpak met mogelijkheid tot tijdelijk engagement. Eerste open Jeugdraad in februari 2027 en uitrol acties in 2027 en 2028 (Vrije Tijd – Jeugd)

Junior Jeugdraad (-16) – jaarlijkse werving (derde graad) in september om de huidige raad te versterken. De leden van de Junior Jeugdraad organiseren minstens één activiteit of starten minstens één traject op rond een bepaald thema (Vrije Tijd – Jeugd)

6.3.2. Ruimtes en infrastructuur gedeeld inzetten

Artistieke residenties in De Kriekelaar

Bib Sophia als locatie – vrijwilligers, partners, verenigingen, scholen maken gebruik van de bibliotheek voor eigen activiteiten

Gemeentelijke ruimte delen met burgers – hulp om het tekort aan (repetitie)ruimte in de stad te compenseren (Vrije Tijd – Cultuur)

- Onderzoeken mogelijkheden (2026)
- Ruimte delen (2027/28), afhankelijk van de resultaten van het onderzoek in 2026

6.3.3. Bottom-up initiatieven stimuleren

Burgerinitiatieven in Bib Sophia

Leesclubs – de bibliotheek ondersteunt plaatselijke leesclubs met ruimte, boeken, activiteiten, ...

Spelletjesclub – de bibliotheek ondersteunt Spelletjesclub Dice & Donkeys

Dynamo – Dynamo is een gedeelde ruimte in De Kriekelaar. De ruimte wordt gratis ter beschikking gesteld van buurtbewoners die socio-culturele activiteiten voor de Schaarbekenaar willen organiseren

Projectoproep – projectoproep gericht op Schaarbeekse organisaties en kunstenaars. Projecten moeten een link hebben met thema's die aansluiten bij het Lokaal cultuurbeleidsplan en vormen een kwalitatieve aanvulling op onze eigen programmatie (1030cultuur)

Participatief budget voor jongeren – naar het Finse voorbeeld wordt er ieder jaar een deel van het jeugdbudget opzij gehouden dat dient om nieuwe ideeën en voorstellen van jongeren te realiseren. Tijdens een bevraging op school kunnen jongeren ideeën voor een project of een activiteit voorstellen, vervolgens kunnen hun *peers* stemmen op hun favoriete ideeën. Gemotiveerde jongeren helpen de ideeën uitvoeren binnen de structuur van de jeugdraad. Dit hoeven niet noodzakelijk activiteiten of evenementen te zijn, er kan ook gewerkt worden rond een bepaald thema of advies aan het gemeentebestuur. De bevraging vindt plaats in 2026, de ideeën worden gerealiseerd in 2027 (Vrije Tijd – Jeugd)

6.3.4. Als bondgenoten schrijven we samen ons verhaal

Vrijwilligerswerking Bib Sophia, De Kriekelaar en jeugddienst

Kansen in Bib Sophia - we engageren vrijwilligers voor hulp in de bib, oefenkansen Nederlands, voorlezen, rond te fietsen, collecties mee op te zetten, ...

Vrijwilligersfeest in Bib Sophia - feest voor het jaar van de vrijwilliger om al onze vrijwilligers te bedanken

Verschillende vrijwilligers in De Kriekelaar

- Helpende handen zonnelied – per seizoen begeleiding van persoon met een beperking
- Helpende handen koffiepauze – mensen in een precare situatie krijgen een taak binnen het gemeenschapscentrum, Hierbij ondersteunen ze de werking van het centrum.
- Vrijwilligers evenementen – helpers tijdens de activiteiten van het GC
- *Moni-avonden* – traktatie voor de speelpleinanimatoren. Cohesie, netwerken en informeel contact met de jeugdconsulent (Vrije Tijd – Jeugd)

Acties vanuit initiatief van partners en burgers in Bib Sophia

Formele participatie

- *Bestuursorgaan De Kriekelaar* – bewaakt de kwaliteit, continuïteit en strategische koers van de werking
- *Algemene vergadering* – hoogste orgaan van vzw De Kriekelaar
- *Adviesraad Cultuur & Bib* – adviserende rol. Garandeert mee de voeling met het terrein

Zondag sans voiture- bestaande initiatieven door wijkcomités en burgers versterken op autoloze zondag (Vrije Tijd – Cultuur)

Laureatenconcert – faciliteren van het laureatenconcert door leerlingen van GO!Muziekacademie Fiocco in de trouwzaal van het gemeentehuis (Vrije Tijd – Cultuur)

Strategische witruimte Vrije Tijd – Cultuur – witruimte is geen leegte. Het is potentieel. Dienst Cultuur houdt bewust een klein budget vrij voor opportuniteiten vanuit de burger

6.4. Schaarbeek koestert

6.4.1. Inspelen op maatschappelijke thema's en politiseren werken

Lezingen en workshops in Bib Sophia rond maatschappelijke thema's

- *Actie die inspeelt op actualiteit en/of op vraag van het netwerk* – lezing Sibö Kanobana over Lumumba (2026) en andere (2027/28)
- *Levend boek (2026)* – thema Roma-gemeenschap en thema mentale gezondheid
- *Lezingenreeks met auteurs over identiteit, herinnering en migratie* – poëzie uit Ravensbruck: muzikale voorstelling van poëzie uit de concentratiekampen (2026) en andere (2027/28)
- *Avond over journalistiek anno 2026* – met een te bepalen gastspreker
- *Workshop over rouw: 'Gedenkstenen' (2026)* – therapeutische interactieve avond over het

omgaan met rouw

- *Woordrecyclage (2026)* – participatieve voorstelling rond 'problematische woorden'
- *Lezing/debat (2027)* – over klimaatimpact en lokaal engagement
- *Expo / lezing / dialoog (2028)* – met vluchtelingen over integratie en cultuur
- *Filosofische avond (2027)* - over kritisch denken

Warmste Kerstfeest – warm en verbindend feest voor kwetsbare buurtbewoners ism met verschillende welzijnspartners (De Kriekelaar)

Vegetarische keuken – 1030cultuur serveert enkel vegetarisch eten op alle activiteiten

Artistieke interventies senioren – met de focus op kunst en cultuur, focus op en in overleg met woonzorgcentrum La Cérisaie. Onderzoek naar wat andere diensten- en woonzorgcentra aan artistieke noden hebben (2026). Gelijkaardige acties bij nieuwe partners (2027/28) (Vrije Tijd – Cultuur)

Artistieke Interventie Openbare Ruimte – Schaarbekenaren liggen wakker van een gebrek aan openbare en groene ruimte. Onderzoeken of en hoe Vrije Tijd in samenwerking met de dienst groene ruimtes cultureel een antwoord kan bieden op die nood (2026). Uitrol activiteit (2027)

Offline club – koepel van activiteiten die (samen) georganiseerd worden door de partners in cultuur waarbij smartphones niet welkom zijn (2027/28). Eerste offline prik tijdens bestaand evenement (2026) (Vrije Tijd – Cultuur)

Alternatief Sintfeest – een herinterpretatie van het klassieke Sinterklaasfeest die breekt met koloniale, racistische of heteronormatieve tradities en inzet op inclusie, creativiteit en hedendaagse waarden (De Kriekelaar)

6.4.2. Digitale toegankelijkheid en veerkracht vergroten

Vrijetijdsloket (Vrije Tijd – Jeugd, Bib Sophia en De Kriekelaar) – het vrijetijdsloket maakt het Nederlandstalige vrijetijdsaanbod voor kinderen in Schaarbeek toegankelijker. Ouders kunnen er terecht voor informatie over activiteiten voor hun kinderen, maar ook over inschrijvingsprocedures (veelal digitaal), prijzen, kortingssystemen en sociale voordelen (zoals Paspartoe, sportcheques, mutualiteitsbijdragen, gratis open aanbod, enz.)

Digitale inclusie in Bib Sophia

- *Hulp voor ouders bij aanmelding Nederlandstalig onderwijs*
- *Bieblo* – toegang tot de applicatie Bieblo (ludieke zoekhulp in de catalogus) voor kinderen van 6-12 jaar en installeren van een leuke en opvallende Bieblo-hoek
- *Fundels* – toegang tot de applicatie Fundels (digitaal voorlezen) voor kinderen tot 12 jaar
- *Digitale week* – met digitale workshops gericht op kinderen (in de vakantieperiode)
- *Digipunt* – waar mensen met digitale vragen vrijblijvend terecht kunnen (om de twee weken op donderdag, ondersteund door vrijwilligers)
- *Digitale workshops* – gericht op senioren
- *Digitale activiteit* die inspeelt op de actualiteit (2027)

6.4.3. Levenslang leren en competenties ontwikkelen

Leesbevordering in Bib Sophia

- *Leesclub pakketen voor scholen* – degelijk aanbod van pakketten van dezelfde boeken die scholen kunnen uitlenen om een leesclub in de klas te organiseren
- *Klasbezoeken* – de basisscholen en met uitbreiding de secundaire scholen komen naar de bibliotheek
- *Leesjury* – op- en doorstart van een groep 8 tot 10 jaar om boeken te jureren
- *Tutor lezen* – moeizame lezers ondersteunen door één op één te lezen in de bibliotheek, ism basisschool De Kriek en ons personeel/vrijwilligers
- *Verrassingen in je valies* – boekenpakketten met jeugdliteratuur voor leerkrachten tijdens de zomervakantie

Vormingen volwassenen in Bib Sophia & De Kriekelaar

- *Aanbod vormingen interactief (en meertalig) voorlezen* voor ouders, leerkrachten en secundaire scholen (georganiseerd op de scholen) en voor de voorleesvrijwilligers
- *Creative Writing* – schrijfworkshops met Irina Papancheva, een Bulgaarse auteur die zich richt naar mensen die het auteurschap willen leren kennen
- *Toegankelijk bewegingsaanbod 16+* – yoga en pilates
- *Arabisch* voor beginners
- *Arabisch* lezen en schrijven
- *Coach Rihab* - groepsgerichte coaching
- *Workshops Buurtkeuken* - Workshops rond koken en voeding

Vormingen/naschools aanbod kinderen en Jeugd De Kriekelaar

- *Speelweken Krokus, Pasen, Zomer, Herfst* – vakantieaanbod voor kinderen in de vakanties
- *Zaalvoetbal voor 12 tot 16-jarigen*
- *Animatorenwerking* (met officieel attest Animator in het Jeugdwerk, erkend door de Vlaamse Overheid)
- *Cursus door Ratatouille/D'Broej*
- *Cursus ism Kazou*
- *Professionele omkadering van 50 jonge animatoren die de speelweken omkaderen*

MUZIK1030 JAM – jam voor beginners met vooraf bepaalde playlist en professionele begeleiding

7. BIJLAGE COLLECTIEBELEID

VISIE OP DE WERKING VAN DE NEDERLANDSTALIGE BIBLIOTHEEK

Bib Sophia positioneert zich als een actieve maatschappelijke speler in een superdiverse, meertalige en grootstedelijke context. De bibliotheek vertrekt vanuit haar rol als laagdrempelige publieke voorziening en neemt verantwoordelijkheid op in het beantwoorden van actuele maatschappelijke uitdagingen zoals dalende leesvaardigheid, digitale uitsluiting, polarisatie en een groeiend gevoel van isolement.

Vanuit de visie van Bib Sophia als **derde plek** – naast thuis en werk of school – creëren we een veilige, warme en niet-commerciële omgeving waar ontmoeting, rust en ontwikkeling centraal staan.

Bib Sophia staat garant voor een **onafhankelijk, pluriform en kwalitatief informatieaanbod**.

De collectie wordt zorgvuldig samengesteld met oog voor diversiteit, meerstemmigheid en relevantie, en in voortdurende dialoog met het publiek.

Het collectiebeleid weerspiegelt zowel het vertrouwde als het minder hoorbare. Het

dekolonisatietraject van de voorbije beleidsperiode blijft hierbij een belangrijk referentiekader en stimuleert een kritische blik op representatie en aankoopkeuzes. We communiceren transparant over dit beleid en betrekken vrijwilligers en partners actief bij reflectie en selectie.

Bib Sophia biedt haar onlinecatalogus aan via het **Eengemaakte Bibliotheekstelsel (EBS)** en garandeert een zo laagdrempelig mogelijke toegang tot alle informatiedragers, zowel fysiek als digitaal. Gratis lidmaatschap binnen het Nederlandstalige netwerk van Brusselse bibliotheken vormt hierbij een essentiële pijler.

Bib Sophia garandeert een optimale publieke dienstverlening door vaste, ruime en

klantvriendelijke openingsuren, afgestemd op het ritme van de buurt en haar diverse gebruikers. De bibliotheek wil aanwezig zijn op momenten die er écht toe doen: na school, na het werk, en op momenten waarop ontmoeting en vrije tijd centraal staan. Tijdens de sluitingsmomenten organiseert de bibliotheek klasbezoeken voor alle Nederlandstalige (basis)scholen van Schaarbeek.

De kwaliteit van de dienstverlening vertaalt zich niet alleen in beschikbaarheid, maar ook in houding en sfeer:

- een warm onthaal en een open, uitnodigende inrichting
- aandacht voor meertaligheid in communicatie en begeleiding
- ruimte om te verblijven zonder consumptieverplichting, met koffie, thee en comfortabele zitplekken

In de komende beleidsperiode blijven we investeren in:

- een sterke zichtbaarheid in de wijk;
- aanwezigheid buiten de muren van de bibliotheek;
- het verder uitbouwen van Bib Sophia als een gedeelde huiskamer voor de buurt.

Met deze visie bouwt Bib Sophia verder aan haar rol als **derde plek, leerplek en meerstemmige plek**, stevig verankerd in de wijk en in het bredere lokaal cultuurbeleid van Schaarbeek. Dit

bibliotheekbeleidsplan is daarom ook een bijlage van het cultuurbeleidsplan, waar de

bibliotheek een essentiële partner van is. Door maatschappelijke uitdagingen niet uit de weg te gaan, maar er actief op in te spelen, door een onafhankelijk en divers aanbod te garanderen en door toegankelijkheid en nabijheid centraal te stellen, blijft Bib Sophia een relevante en onmisbare publieke plek.

De komende beleidsperiode staat in het teken van verdieping, samenwerking en duurzaamheid, zodat Bib Sophia ook in de toekomst een warme, open en gedragen bibliotheek blijft, **van en voor alle Schaarbekenaren**.

AANPAK VAN HET COLLECTIEBELEID

Het collectiebeleid van Bib Sophia is opgebouwd als een **structureel en onderbouwd proces**, waarbij reflectie, cijferanalyse en betrokkenheid van de collega's én het publiek centraal staan. De bibliotheek vertrekt van de overtuiging dat een relevante collectie alleen kan bestaan wanneer zij voortdurend wordt getoetst aan het gebruik, de maatschappelijke context en de strategische doelstellingen van de organisatie.

Collectieprofielen als werk- en reflectie-instrument

Sinds 2023 werkt Bib Sophia met een **uitgebreid collectieprofiel** voor elk afzonderlijk collectieonderdeel. Deze collectieprofielen vormen het kerninstrument van het collectiebeleid en zorgen voor een uniforme en transparante manier van werken.

Elk collectieprofiel is opgebouwd volgens een vast stramien en bevat onder meer:

- Een positionering van de collectie binnen de **missie van Bib Sophia** en het cultuurbeleidsplan
- Een grondige **analyse van gebruikscijfers** over meerdere jaren
- Een beschrijving van het **doelpubliek** op basis van Wise Analytics (leeftijd, woonplaats, geslacht waar relevant)
- Een duiding van het type collectie (**basis-, uitgebreide of focuscollectie**) en de rol ervan binnen het Brusselse bibliotheeknetwerk
- Aandacht voor **diversiteit, taalkeuzes en dekolonisatie**
- Een overzicht van collectievorming (aankoop, afvoer, budget)
- Aandachtspunten, valkuilen
- Concrete **acties voor het volgende werkjaar**

Daarnaast bevat elk profiel een **logboek**, waarin doorheen het jaar acties, observaties en bijstellingen worden genoteerd. Zo blijven de profielen levende documenten die mee evolueren met de werking.

Missiegedreven collectievorming

In elk collectieprofiel wordt expliciet beschreven hoe het collectieonderdeel aansluit bij de missie van Bib Sophia als **derde plek, leerplek en meerstemmige plek**. De profielen vertrekken daarbij niet louter vanuit het aanbod, maar vanuit vragen zoals:

- Hoe verlaagt deze collectie drempels?
- Welk publiek bereiken we hiermee (en wie nog niet)?
- Hoe draagt deze collectie bij aan maatschappelijke thema's zoals leesvaardigheid, meertaligheid of digitale inclusie?
- Welke rol speelt deze collectie binnen het bredere Brusselse netwerk?

Door deze vragen systematisch te stellen, wordt collectievorming een **bewuste beleidskeuze** en geen optelsom van individuele aankopen.

Cijfers als basis voor jaarlijkse bijsturing

Een essentieel onderdeel van de aanpak is het jaarlijks analyseren van **cijfermateriaal uit Wise Analytics**. Voor elk collectieprofiel worden cijfers bekeken over:

- Collectieomvang en aandeel in de bibliotheek
- Aantal leners en acties (uitleningen + verlengingen)
- Acties per lener
- Gebruikscoefficiënt
- Evoluties over meerdere werkjaren

De cijfers lopen telkens over de periode van **één jaar**, wat toelaat om consistente vergelijkingen te maken. Deze kwantitatieve gegevens worden steeds aangevuld met **observaties** van de medewerkers: zichtbaarheid van de collectie, slijtage, vragen van het publiek, impact van publiekswerking of herinrichting.

Cijfers worden daarbij nooit geïsoleerd geïnterpreteerd, maar gelezen in samenhang met context, doelgroep en beleidsambities.

Jaarlijks actieplan als bewuste methodiek

Op basis van deze cijfers en analyses kiest Bib Sophia er bewust voor om **slechts één collectie-actieplan per jaar** op te maken. Dit is een weloverwogen keuze: omdat gebruik, publiekswerking en context jaarlijks kunnen veranderen, wil de bibliotheek flexibel en realistisch blijven.

Het jaarlijkse actieplan:

- Vertaalt de conclusies uit de collectieprofielen naar **concrete acties**;
- Legt duidelijke prioriteiten vast;
- Maakt ruimte voor experiment en bijsturing;
- Voorkomt dat het collectiebeleid loskomt van de realiteit op de werkvloer.

Deze aanpak maakt het mogelijk om snel in te spelen op nieuwe noden (bv. NT2, jeugd non-fictie, jongerenwerking), maar ook om collecties die minder functioneren kritisch te evalueren.

Evaluatie en verfijning van de collectieprofielen

In 2025 werd de template van het collectieprofiel **geëvalueerd en verfijnd**. Deze evaluatie bevestigde de meerwaarde van het werken met collectieprofielen als **lerend instrument**, zowel voor het team als voor het beleid

Een gedeelde verantwoordelijkheid binnen het team

De collectieprofielen worden opgesteld en opgevolgd door de collega's die dagelijks met de collecties werken. Hun expertise, observaties en kennis van het publiek vormen de kern van het collectiebeleid. De collectieverantwoordelijken delen hun interpretaties met de rest van het team, waardoor conclusies samen worden geschreven. Hierdoor is het collectiebeleid van Bib Sophia een **gedragen en gezamenlijke verantwoordelijkheid**.

ACTIEPLAN COLLECTIE BIB SOPHIA – 2026

Overkoepelende collectiedoelstellingen 2026

- **Zichtbaarheid verhogen** van sterk gebruikte maar onderbenutte collecties
- **Gericht investeren** in groeicollecties
- **Evalueren en bijsturen** van dalende of nichecollecties
- **Collectie en publiekswerking sterker verbinden**
- **Ruimte efficiënter inzetten** in functie van gebruik en beleving

Actieplan per collectiecluster

Entertainment

DVD

Situatie

- De collectie werd in 2024 ingeperkt omdat ze van een centrale plek naar achteraan de bib verschoof
- 15% van onze gebruikers lenen DVD uit (dit is nog steeds een grote groep)
- Er is over de jaren heen een **licht dalende trend in gebruik** waarneembaar

Acties 2026

- We houden de collectie **stabiel**
- We voorzien verdere aankoop en uitleen van **DVD-spelers** (we hadden er al voor de aansluiting op schermen, in de toekomst ook voor laptops)
- We behouden de collectie voor gebruikers die niet streamen, we behouden ze tot er duidelijke alternatieven zijn of tot we het signaal krijgen van leners dat ze niet meer relevant is
- Drempels en leveringsproblemen expliciet benoemen in evaluatie

Games voor Nintendo Switch

Situatie

- Deze collectie heeft een zeer hoge gebruiksefficiëntie die in stijgende lijn gaat
- Kanttekening: de collectie is erg populair maar tegelijk behoorlijk klein (wat een zeer hoge gebruiksefficiëntie verklaart)
- De collectie bevat zo ongeveer wat we kunnen aankopen: er verschijnt niet veel meer, geschikt voor Nintendo Switch 1, en binnen het gamma van kwalitatief en verantwoord voor kinderen, zitten we aan onze grens

Acties 2026

- We houden deze collectie **stabiel**
- Het is nodig om de technologische veranderingen in het oog te houden, zeker met het oog op de Nintendo Switch 2 die nu al op de markt is, en games die meer en meer zonder fysieke drager op de markt komen

Muziek

Situatie

- Het is een zeer grote collectie die weliswaar relatief weinig fysieke plek inneemt
- De groep leners die de collectie gebruikt is behoorlijk klein geworden, maar het gebruik schommelt, er is (nog) geen significante dalende lijn waarneembaar
- Het is een grote en unieke collectie binnen het netwerk van de Brusselse bibliotheken (zowel bij de Nederlandstalige als de Franstalige bibliotheken)

Acties 2026

- We behouden de collectie, en benoemen ze als een **focuscollectie**
- We leggen wel een ondergrens vastleggen voor afbouw (in overleg met schepen)
- We verhogen de zichtbaarheid via:
 - Zitplekken met koptelefoons (ifv derde plek)
 - Koppeling met MUZIEK1030 (van de Dienst Vrije Tijd – Cultuur in Schaarbeek)

Gezelschapsspellen

Situatie

- Een collectie die goed gebruikt wordt
- De gebruikscijfers schommelen elk jaar een beetje

Acties 2026

- De collectie blijft **stabiel**
- We blijven de presentatie optimaliseren
- Deze collectie wordt ook ingezet als **ontmoetingsinstrument** (vb: door spelletjesnamiddag, spelletjesclub, ...)

Talige collecties

NT2

Situatie

- Deze collectie verhuisde van achteraan naar prominent vooraan de bib, eind 2024
- Eind 2024 werd de collectie ook opgekuist (oude mappen en boeken met Cd-roms werden verwijderd)
- Er is een groei in gebruik en leners, maar de gebruikscijfers zijn eerder schommelend
- Onze conversatietafel werkt zeer goed

Acties 2026

- De collectie blijft stabiel, maar de **fysieke kastruimte** wordt wel **uitgebreid** om ook plaats te geven aan flyers en doorverwijsmateriaal
- De collectie blijft inhoudelijk verfijnd worden met een focus op leesboeken en cursussen
- We blijven het **aanbod NT2-activiteiten uitbreiden**:
 - Conversatietafels
 - Oefenkansen Nederlands
 - We versterken ons personeel in doorverwijzing
 - We leggen een link met het digitale (ter vervanging van de vroegere Cd-roms met oefeningen)

Bulgaars

Situatie

- Heel weinig leners
- Het gebruikt schommelt over de jaren
- Een collectie die volledig werd opgemaakt in samenwerking met vrijwilligers

Acties 2026

- We voorzien in 2026 geen nieuw aankoopbudget (laatste aankopen gebeurden in 2025)
- We zien 2026 als een **evaluatiejaar**
- We gaan in overleg met de collega's van het netwerk van Nederlandstalige bibliotheken en de VGC om de collectie te evalueren in het breder verhaal van de anderstalige collecties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Turks

Situatie

- Recent opgestart (eind 2024)
- Kende een goede start
- Er was in 2025 sterke publiekswerking rond deze collectie
- We hebben zeer veel aangekocht in 2025

Acties 2026

- De collectie blijft nu **stabiel** (we zijn nog bezig met de verwerking van alle nieuwe aanwinsten van 2025)
- We verduurzamen de publiekswerking (minder intensief)
- De samenwerking met Sint-Joost-ten-Node wordt herbekeken (afhankelijk van de interne situatie in die gemeente)
- Een collectie die volledig werd opgemaakt in samenwerking met vrijwilligers

Engels

Situatie

- De collectie kende een sterke groei in gebruik sinds 2023 (voornamelijk de Young Adult boeken doen het goed)
- De collectie verhuisde van plaats en staat nu dichterbij de jongerenafdeling
- Er is vooral veel potentieel bij jongeren en Young Adults

Acties 2026

- We voorzien meer fysieke ruimte zodat de **collectie** kan **uitbreiden**
- Uitbreiding:
 - Easy readers
 - Young adults
 - Vernieuwing volwassen aanbod
- We proberen een actieve link te leggen met de tienerwerking

Prentenboeken in andere talen

Situatie

- Stijgend gebruik (desondanks het feit dat ze weinig zichtbaar is in de bibliotheek)
- Collectie werd uitgebreid

Acties 2026

- We voorzien een nieuw, beter meubel om de collectie te presenteren
- We breiden de collectie gericht verder uit vanaf 2027 (wanneer we plek hebben) en treffen daarvoor voorbereidingen in 2026
- We blijven inzetten op meertalig voorlezen in samenwerking met het Taalhartjesteam

Volwassenen

Non-fictie (incl. reisgidsen)

Situatie

- Het gebruik van deze collectie schommelt
- Vooral kookboeken en reisgidsen doen het goed

Acties 2026

- De collectie blijft **stabiel**, behalve de **reisgidsen krijgen een extra impuls**
- We spelen in op de actualiteit voor de aankoop

Fictie

Situatie

- Het is een stabiele collectie in gebruik
- De dwarsliggers doen het goed, desondanks er niets nieuws in verschijnt

Acties 2026

- De collectie blijft **stabiel**
- We blijven inzetten op auteursontmoetingen
- We behouden de Dwarsliggers zolang ze presentabel zijn (worden niet meer gemaakt dus kunnen ze niet meer vervangen)

Strips (enkel volwassenen)

Situatie

- Het is een stabiele collectie in gebruik
- Er loopt een mooie samenwerking met de bibliotheek van FOD Financiën: onze strips worden daar in wisselcollecties gepresenteerd voor gebruik van het personeel

Acties

- De **collectie verliest een beetje aan fysieke ruimte** (ten voordele van NT2)
- Verder blijft de collectie stabiel

Poëzie

Situatie

- De collectie kreeg in 2024 een prominente plek, vooraan in de agora, maar staat er wel geïsoleerd van alle andere collecties
- Dit is onze minst gebruikte collectie
- Het gebruik schommelt in gebruik

Acties 2026

- We **voorzien een betere plek** (eventueel in combinatie met een salon)
- Deze collectie blijft voorlopig stabiel
- We zetten in op deze collectie door publiekswerking

Jeugd

Prentenboeken

Situatie

- Deze collectie doet het zeer goed
- Het is een stabiele collectie in gebruik

Acties 2026

- We houden deze **collectie voorlopig stabiel**, tot we door herinrichting extra plek hebben om ze uit te breiden
- We breiden de boeken voor themapakketten (voor de scholen) uit
- Los van deze collectie, gaat er nog een apart stuk van het collectiebudget naar het crècheproject (een veel groter budget dan de voorbije jaren)

Voorlezen

Situatie

- Deze 'collectie' staat apart in de bib, met voorleesboeken voor alle leeftijden bij mekaar
- Weinig gebruikte collectie
- Het gebruik ervan is stabiel

Acties

- We **herplaatsen deze collectie** en zetten de voorleesboeken bij de leesboeken per leeftijdscategorie (we hopen zo dat leerkrachten en ouders hier beter hun weg naar vinden):
- Voor de kleuters plaatsen we een hoge bak aan het begin van de bakken voor prentenboeken
- De voorleesboeken voor 6+ en 9+ komen telkens vooraan het rek van de leesboeken

Fictie

Situatie

- Deze collectie wordt zeer goed gebruikt (zowel door individuen als scholen)
- Stijging in gebruik

Acties 2026

- We **breiden de collectie uit**:
 - Er worden meer dubbels voorzien
 - Versleten boeken worden sneller vervangen
- We installeren een meubel voor de Bieblo tablets tussen de rekken (leuke zoekapplicatie gericht op kinderen van 6-12 jaar)

Fictie 12+

Situatie

- De collectie wordt goed gebruikt
- Het gebruik ervan schommelt

Acties 2026

- De collectie blijft **stabiel**
- We versterken het contact met leerkrachten van het middelbaar en zorgen mee voor een actualisering van hun leeslijsten
- We proberen meer in te zetten op het bereiken van jongeren door een participatief tienertraject waarbij de tienerhoek wordt omgebouwd naar een hoek op maat van jongeren

Jeugd non-fictie

Situatie

- Deze collectie kent een zeer sterke groei in gebruik
- Er kwam in 2024 een apart stuk non fictie bij de tieners

Acties 2026

- Deze collectie blijft **stabiel**
- We blijven inzetten op actualiteit en diversiteit

Strips jeugd

Situatie

- Deze collectie is één van onze best gebruikte collecties
- Het gebruik ervan is stabiel
- Hoe groot of hoe klein ook: kinderen lezen graag strips!

Acties 2026

- De collectie blijft **stabiel**
- We zetten wel in op meer dubbele reeksen
- We besteden speciale aandacht aan het dekolonisatietraject door afvoerlijsten op te vragen van andere bibliotheken

Manga

Situatie

- De collectie werd sterk uitgebreid in 2025 waardoor het Manga-rek nu vol staat
- De collectie wordt goed gebruikt
- Het gebruik ervan schommelt

Acties 2026

- De collectie blijft **stabiel**
- Geen extra budget want het rek staat vol
- In de volgende jaren zal er opnieuw budget naar toegegaan om in te zetten op vernieuwing van reeksen

Poëzie jeugd

Situatie

- Deze collectie is stabiel in gebruik
- Het is een nichescollectie, dus het aantal leners is niet zo groot

Acties 2026

- Deze collectie blijft **stabiel**
- We brengen deze collectie onder de aandacht door educatieve projecten of bij de klasbezoeken

Digitale collecties

Situatie

- We hebben volgende digitale collecties:
 - E-boeken (via CloudLibrary) – collectie wordt beheerd door Cultuurconnect
 - Digitale kranten, en digitaal kranten- en tijdschriftenarchief (via Gopress)
 - Cinébib filmstreaming (Kanalen: Sooner en Avila) – collectie wordt beheerd door Cultuurconnect
- Er is een stijgende lijn in het gebruik van deze collecties
- We hebben ook nog een link tussen onze collectie en de Anderslezen-app: mensen die slechtziend zijn of kampen met dyslexie kunnen gebruik maken van de luisterboeken en onze catalogus staat aangeduid welke boeken daar terug te vinden zijn

Acties 2026

- We behouden al onze digitale collecties en **breiden uit met Fundels** (digitale voorleesapplicatie)
- We mobiliseren leerkrachten om onze digitale collecties meer te gebruiken

Tijdschriften en kranten

Situatie

- We hebben 9 kranten:
 - 5 Nederlandstalige Belgische kranten
 - 1 Franstalige Belgische krant
 - 1 Nederlandse krant
 - 1 Franse krant
 - 1 Duitse krant
- We hebben 49 abonnementen op verschillende soorten tijdschriften, waarvan een vijftal voor kinderen C jongeren, en in verschillende talen: Nederlands, Duits, Engels, Frans, Nederlands leren
- We hebben geen cijfers van gebruik, want veel ervan wordt in de bibliotheek gelezen en gebruikt
- De leestafel aan de tijdschriften C kranten wordt wel druk gebruikt

Acties 2026

We houden de collectie **stabiel**

Dragers

Situatie

- We hebben:
- 10 Nintendo Switch consoles → deze worden veelvuldig uitgeleend en er is altijd een wachtlijst
- 6 Kamishibai vertelkasten → deze worden amper uitgeleend maar wel veel gebruikt door onze voorleesvrijwilligers en tijdens klasbezoeken
- 4 DVD spelers → deze hebben we sinds 2025 en worden uitgeleend

Acties 2026

Outreaching werking

We investeren naast al deze collecties ook nog in:

- Boeken voor ons crècheproject: we werken samen met 10 Nederlandstalige crèches in Schaarbeek en bieden daar aan:
- Passagebibliotheken: ouders vinden in de gang van hun crèche een kleine bib op locatie met baby- en peuterboeken, die ze mogen uitlenen (zonder lidkaart, op vertrouwen)
- Boekenbakken met prentenboeken voor gebruik in de crèches, zowel door de crèchebegeleiders zelf als door onze voorleesvrijwilligers die ter plaatse komen
- Boekstart-pakketten: we kopen pakketten aan met gratis boekjes voor 6 maanden oude baby's en 15 maanden oude peuters, de verdeling van die pakketten gebeurt door de crèches

Slot: focus en keuzes

2026 samengevat:

- We gaan voor gerichte investeringen: jeugd, Young Adults, reisgidsen, crècheproject en fundels krijgen dit jaar een boost
- Continuïteit en behoud van goed draaiende collecties
- We zorgen voor zichtbaarheid boven volume: NT2, poëzie, voorleesboeken en anderstalige prentenboeken krijgen een betere presentatie
- We blijven evalueren zonder automatisme, met cijfers als basis, en onze ervaringen en observaties als aanvulling
- We zien ons collectie als een verlengde van onze missie, visie en doelstellingen in het Cultuurbeleidsplan

Dit actieplan maakt duidelijke keuzes, blijft realistisch binnen capaciteit en versterkt Bib Sophia als **maatschappelijk relevante bibliotheek in een superdiverse wijk**.